

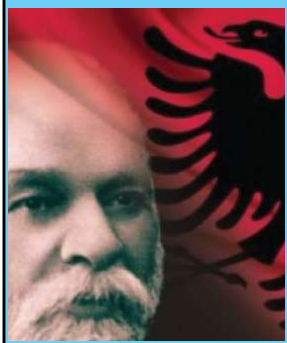
VETERANI

GAZETË PERIODIKE. NR.11(389)

NËNTOR 2020 ÇMIMI: 30 LEKË

Kryeredaktor: Halil RAMA ; Zv/Kryeredaktor: Sakip Cami Email: veterani.obvl@yahoo.com / website: www.VETERANIOBVL.ORG

REPORTAZH

DY RRËFENJËZA PËR FLAMURIN TONË!

Nga **Shefqet Meko** –
Mineapolis

FAQE 7

HISTORIA

LANÇ, epopeja më lavdishme e luftrove të popullit shqiptar

Kolonel Ing. Myfit GUXHOLLI

FAQE 4

FJALA

FA krenohen me gruan ushtarake

Gjenral brigade
MANUSHAQE SHEHU

FAQE 8

OBVL vlerëson qëndrimin e Presidentit të RSH SHT ILIR META

Dekorimi i heronjve, dëshmorëve e atdhetarëve, i lidhur ngushtë me interesin mbarëkombëtar

ZGJIDHJA E KRIZËS SË BESIMIT SI DOMOS- DOSHMERI HISTORIKE

Halil RAMA

Si në asnjë rast tjetër të zgjedhjeve parlamentare, forcat kryesore politike i kanë ndezur motorët e fushatës së tyre elektorale gjashtë muaj para datës së caktuar me dekret presidencial për mbajtjen e tyre. Në një krizë të thellë besimi mes palëve, në ilegjitimitet dhe antikushitetutshmëri, lidhshpët e tyre u bien tam-tameve të fitoreve, bazuar në sondazhe që bëjnë dhe i besojnë vetëm ata. Ndonëse integrimi tej i vonuar evropian rrezikohet edhe kësaj here, i kushtëzuar me zgjedhje të standardeve perëndimore, të lira e të ndershme, të gjithëpranuara nga palët, si në asnjë rast tjetër të zgjedhjeve parlamentare, po shkohet drejt 25 Prillit 2021 në një terren dhe frymë tej konfliktuale.

Në këto kushte Organizata e Bashkuar e Veteranëve të LANÇ (OBVL), ju bën thirrje krerëve të forcave kryesore politike në vend (PS, PD, LSI) që t'i thërrasin arsyet dhe të ulen në tryezë për të arritur kompromisin historik aq shumë të domosdoshëm. Kjo, edhe si domosdoshmëri që Bashkimi Europian të na i hapë më në fund dyert dhe Shqipëria të zërë vendin që i takon në familjen e madhe europiane.

Ky hap shumë i dëshirueshëm do i shërbente vendit si dhe do arsyetonte plotësisht në sy të BE-së dhe 27 vendeve anëtare të saj se Shqipëria e meriton hapjen e negociatave për anëtarësim, ndër të tjera edhe për aftësinë e treguar për të zgjidhur me mjete paqësore politike dhe diplomatike krizën e saj të brendshme.

Demokracia është sistem dinamik, në lëvizje, në ndryshim, në zhvillim. Brenda sistemit politik demokratik, ndër të tjera ekzistojnë dy ligje të përhershme: konkurrenca dhe rrotacioni. Këtyre dy ligjeve demokratike nuk i shpëton dot politika. Por, nga vetë natyra e tyre këto dy ligje krijojnë, gjenerojnë e shpërthejnë kriza. Kjo e bën sistemin demokratik kundërshtar të stanjacionit. E bën sistemin demokratik të jetë vetëkorrigjues i vazhdueshëm. E bën sistem më të mirë se të tjerët. Ose, më pak të keq se të tjerët. Bashkëjetesa me sistemin demokratik e bën atë më të aftë për parandalimin, menaxhimin dhe zgjidhjen e krizave me rrugë dhe mjete paqësore.

- *Rivlerësimi i heronjve dhe atdhetarëve në këndvështrimin evropian të një shoqërie demokratike i lartëson dhe përjetëson aktet e tyre në realitetet e reja aktuale dhe të perspektivës së kombit. Ai është një refleks i përmbajtjes dinamike të vetë historisë së një kombi.*

FAQE 3

DITËLINDJA

Presidenti i Republikës SH Z Ilir Meta i uron ditëlindjen e 100-të veteranit të OBVL-së, ish luftëtarit të Çetës partizane të Dibrës

Hamit Balla, një shekull jetë në shërbim të komunitetit

FAQE 12

SPECIALE

Si u krijua Shkolla e Lartë e Bashkuar e Oficerëve, 76 vjet më parë

Kolonel. Ing. Myfit Guxholli

FAQE 5

CEREMONIA

Gjakovë - Qendra memoriale do të mbajë emrin e Heroit të Popullit Fadil Hoxha

Nga Bashkim Hisari

FAQE 2

DEKORIMI

“MJESHTËR I MADH”, titull i merituar për kryepensionistin FAIK XHANI

FAQE 10

PROFIL

SELMAN ÇERPJA, ISH NXËNËSI I INTER- NATIT TË KASTRIOTIT, PARTIZAN NË FLAKË TË BAROTIT

Nga Zaim Sefa

FAQE 9

HISTORIA

Brigada e Dytë Sulmuese dha mbi 85 dëshmorë në altarin e lirisë gjatë LANÇ të popullit shqiptar

Brigada partizane që u inaugurua ditën e Pavarësisë

Brigada e Dytë Sulmuese është një nga formacionet e para të mëdha partizane, e cila si pjesë përbërëse e Ushtrisë Nacionalçlirimtare, u krijua me vendim dhe me urdhër të Shtabit të Përgjithshëm qysh në tetor 1943. Por do të ishte data 28 Nëntor (dita e shpalljes së Pavarësisë së Shqipërisë) data zyrtare e krijimit dhe fshati Shëngjergj i Tiranës vendi ku u inaugurua Brig.II-të S.

Dita e inaugurimit të saj shënoi një ngjarje me rëndësi të madhe politike dhe ushtarake si për UNÇSH ashtu edhe për mbarë Lëvizjen Antifashiste Nacionalçlirimtare të vendit.

Siç dihet Brig.II-të S pati si bazë të formimit të saj zonën e Shëngjergjit, Çermenikës dhe Martaneshit që ndodheshin në qendër të Shqipërisë me hapësira territoriale të çliruara e me baza të siguruara të furnizimit në juridiksionin e qarkut ushtarak partizan që drejtohej nga Kadri Hoxha.

Përsa i përket bazës shoqërore politike të zonës ku u formua Brigada, ajo banohej nga fshatarë të varfër por patriotë të cilët përbënin shumicën dërmuese të banorëve të këtyre krahinave. Prandaj kur Fronti NÇL lëshoi kushtimin e luftës për liri kundër pushtuesve të huaj, populli i këtyre krahinave u ngrit i tëri në këmbë qysh në prill 1942 dhe u lidh ngushtë me Lëvizjen Antifashiste Nacionalçlirimtare duke e përkrahur atë pa rezerva moralisht e materialisht, si dhe me pjesëmarrje direkte në formacionet luftarake partizane. Po kështu populli i këtyre krahinave kuntribuj me strehimin dhe furnizimin e reparteve partizane në përgjithësi me ushqime e armatime të zëna nga çarmatosja e një pjese të madhe të ushtrisë italiane që kishte kapitulluar në shtator 1943, duke ia dorëzuar të gjitha këto armatime Brig.II-të S që në këtë kohë ishte në formim e sipër. Duhet pohuar pa mëdyshje se, ata që mbajtën barrën kryesore të lidhjeve të ngushta të popullit të këtyre krahinave me Luftën Antifashiste Nacionalçlirimtare dhe i qëndruan besnik deri në fund LANÇ, për krahinën e Çermenikës, Shëngjergjit dhe Martaneshit kanë qenë patriotët e shquar shqiptarë Beg Balla në Orenjë, Ali Shtëpani në Shëngjergj dhe Baba Faja në Martanesh.

Koha, vendi dhe momentet në të cilat u krijua Brig.II-të S karakterizoheshin nga një numër vështirësish serioze; ishte stinë vjeshte me shira e reshje atmosferike që nuk pushonin; dimri po afronte dhe zona ku grumbulloheshin partizanët që do të hynin në brigadë paraqitej një ndër teritorët me ekonomi të varfër dhe me klimë të ftohtë, në një terren tepër të thyer malor. Ndërsa nga pikëpamja e situatës ishte pikërisht pragu i Operacionit të madh Armik të Dimrit, të cilin pushtuesit nazistë dhe bashkëpunëtorët e tyre shqiptarë e kishin përgatitur prej

• Shtatëdhjetëshejtatë vjet kanë kaluar nga dita e krijimit të Brig.II-të S. Populli ynë dhe ne veteranët e LANÇ përulemi me respekt përpara veprës të partizanëve shqiptarë në përgjithësi dhe veçanërisht atyre të Brig.II-të S, të cilët bashkërisht nënshkruan me grykën e pushkës çlirimin e Shqipërisë nga pushtuesit e huaj duke e rreshtuar vendin tonë në krah të koalicionit të madh antifashist botëror që drejtohej nga aleatët e mëdhenj SHBA, BS dhe Britania e Madhe.

kohësh, duke patur si qëllim që me anë të këtij operacioni të shkatëronin Ushtrinë Nacionalçlirimtare dhe ta shuanin krejt luftën tonë, e cila ishte bërë tmerr për armiqtë dhe shpresë për popullin.

Brigada e II-të S përshkoi një rrugë të lavdishme, të përgjakshme, të mbushur në çdo fazë të Luftës me shembuj vetmohimi dhe akte të heroizmit kolektiv, duke plotësuar gjithmonë me nder detyrat politiko-ushtarake të caktuara nga Shtabi i Përgjithshëm.

Historia e Brigadës së II-të S është historia e luftës dhe e përpjekjeve të atyre bijve dhe bijave që erdhën në gjirin e kësaj njësie nga zonat dhe krahinat e ndryshme të Tiranës, Elbasanit, Mallkastrës, Kurveleshit, Beratit, Korçës, Devollit, Kolonjës etj. Këta bij e bija të thjeshtë të popullit, duke lënë vullnetarisht vendet, vatrat dhe qetësinë familjare, hynë në një familje të madhe partizane, ku luftuan me vetmohim pa kursyer as gjakun dhe jetën e tyre në emër të çështjes të çlirimit të Shqipërisë nga okupatorët nazifashistë. Në këtë luftë të lavdishme ata dhanë kontributin e vet më të çmuar.

Brigada e II-të S luftoi kundër armiqve të shumtë, si kundër pushtuesve nazifashistë ashtu edhe kundër reaksionit të brendshëm. Ajo veproi në krahina të ndryshme të Shqipërisë të Mesme dhe të Jugut si: në Qarkun e Dibrës së Madhe, në zonën e Matit e të Martaneshit, të Çermenikës, në krahinën e Qarrihtës, të Shëngjergjit, në Zaranikë të Elbasanit, në rajonin e Dajtit, në territorin fushor të Tiranës dhe brenda në kryeqytet, në zonën e Fushë Krujës, të Ishmit, të Pezës, të Darësisë së Peqinit, të Dumresë e Gramshit, të Gorë-Oparit, në

rrethin e Përmetit në krahinën e Dangëllisë, të Vithkuqit, në fushën e Korçës e Devollit, në rrethin e Pogradecit, në rajonin e Strugës dhe të Prrenjasit.

Në gjithë veprimtarinë e vet luftarake, brigada kreu shumë luftime në shkallë njësie, batalioni dhe kompanie. Veprimet luftarake u karakterizuan nga sulme të fuqishme e të vazhdueshme mbi armikun. Në situata nga më të ndërlikuarat, duke vepruar me guxim e trimëri, ajo çau rrethime të ndryshme të armikut si gjatë Operacionit Armik të Dimrit (1943-1944) në Çermenikë, në Pezë, në Brar e Mauri dhe në Operacionin armik të Qershorit 1944 në Dangëlli.

Gjatë mësymjes së përgjithshme të Ushtrisë Nacionalçlirimtare për çlirimin e Shqipërisë së Mesme e të Veriut, Brig.II-të S e ndodhur në drejtimin Juglindor të Shqipërisë luajti një rol të rëndësishëm si forcë goditëse në këtë drejtim për dëmtimin e kolonave gjermane që tërhoqeshin nga Greqia nëpër teritorin tonë gjatë rrugëve automobilistike Leskovik-Korçë-Bilisht-Kapshticë dhe Strugë-Qafë Thanë-Librazhd, të cilat ishin të vetmet rrugë të tërheqjes së tyre nëpër Shqipërinë e Jugut. Në Qarkun e Korçës Brig.II-të S zhvilloi një veprimtari të gjerë luftarake. Me formacionet e saj të shtrira gjatë gjithë rrugës automobilistike që nga Leskoviku deri në Kapshticë dhe që nga Struga deri në Prrenjas, ajo mbajti nën goditje të vazhdueshme kolonat armike dhe pikëmbështetjet e tyre të fortifikuara të cilat ishin të vendosura gjatë këtyre rrugëve, duke ju shkaktuar atyre dëme të mëdha në njerëz e materiale ushtarake.

Brigada, në bashkëveprim me forcat partizane të batalioneve territoriale asgjësoi përfundimisht

reaksionin në krahinat e Kolonjës, Devollit e të Korçës dhe likujdoi në përgjithësi kundërveprimin e tyre të armatosur në këto krahina. Brigada e II-të S çliroi qytetet e Leskovikut e të Ersekës dhe në bashkëveprim me Brig.IX-të S çliroi qytetin e Korçës, një nga qytetet kryesore të vendit.

Përvoja luftarake e Brigadës së II-të S është me shumë vlerë, sepse burimi prej nga lindi dhe u formua ajo ka qenë jeta dhe rruga e saj e gjatë plot përpjekje e luftë kundër pushtuesve nazifashistë dhe bashkëpunëtorëve të tyre. Ajo luajti rolin që i takonte në kuadrin e përgjithshëm të luftës të UNÇSH e cila dha një kontribut të rëndësishëm për çlirimin e plotë të Shqipërisë.

Nga gjiri i kësaj lufte dolën një plejadë e tërë personalitetesh të spikatura ushtarake e politike, të cilët me pjekuri e vendosmëri, në zjarrin e betejave të ashpra fitimtare kundër pushtuesve të huaj u bënë promotorë të luftës antifashiste të njëjësive dhe reparteve partizane që komanduan.

Duke vlerësuar LANÇ, natyrshëm mendimi shkon tek madhështia e njerëzve që e drejtuan atë. Brigada e II-të S nxori nga gjiri i saj me dhjetra kadro. Ato ishin njerëz të thjeshtë, bashkëkombas të nderuar, pa përvojën e duhur por me kurajo, patriotizëm e me përgjegjësi qytetare morën mbi supet e tyre një detyrë sa të vështirë, aq edhe të lavdishme, të udhëheqin luftën e armatosur kundër pushtuesve dhe ta fitojnë atë. Prandaj këto kadro meritojnë nderim e respekt, por edhe një konsideratë të veçantë.

Brigada e Dytë Sulmuese, që nga krijimi i saj deri në çlirimin e plotë të Shqipërisë nga pushtuesit e huaj u drejtua nga Beqir Balluku, ish komandant i Brigadës, i cili më pas u bë Shef i Shtabit të Përgjithshëm, Ministër i Mbrojtjes të Republikës të Shqipërisë, ndërkohë që mbajti dhe detyra e funksione të tjera të rëndësishme politike dhe më vonë i pushkatuar padrejtësisht nga diktatori Enver Hoxha.

Komisar Politik i Brigadës ka qenë Vasil Konomi dhe zv/komisar i Brigadës Kiço Ngjela (ish Ministër i Tregtisë së Brendshme dhe të Jashtme), më vonë i burgosur politik që mori dënim maksimal dhe familja e tij u persekutua egërisht nga diktatura.

Zëvendës Komnadant i Brigadës ka qenë Irakli Bozo dhe Intendent i Brigadës Gani Goxhi, ndërsa përgjegjës i rinisë Alqi Kondi.

Komandantët dhe komisarët e batalioneve në momentin e krijimit të

(Vijon në faqen 3)

REAGIM

OBVL vlerëson qëndrimin e Presidentit të RSH SHT ILIR META

Dekorimi i heronjve, dëshmorëve e atdhetarëve, i lidhur ngushtë me interesin mbarëkombëtar

Në të gjitha rastet, figurat e heronjve, dëshmorëve apo atdhetarëve, përherë kanë qenë të lidhura me interesin mbarëkombëtar dhe janë jashtë këndvështrimit politik aktual apo të kohës në të cilën janë kryer këto akte. Nga ky këndvështrim Organizata e Bashkuar e Veteranëve të LANÇ-it (OBVL) mbështet qëndrimin e Presidentit Meta, i cili me dekorimet e fundit, më shumë se për emrat, ka synuar të evidentoj aktet, kontributin ndaj kombit dhe ngjarjet më të shënuara, të cilat kanë mishëruar pikat më të shndritshme të historisë sonë për liri e pavarësi.

Nderimi për luftëtarët që sakrifkuan dhe flijuan jetën për lirinë e Shqipërisë është shprehja më e drejtpërdrejtë e atdashedashurisë që duhet të mbartë çdo shqiptar, pavarësisht bindjeve politike!

Vlerësimi i gjakut të derdhur për Shqipërinë është borxhi, që kemi të gjithë ne që gëzojmë lirinë ndaj sakrificës së tyre sublime.

Ky nderim është edhe vlerësimi e respekti ndaj vetë identitetit kombëtar, integritetit si shqiptarë dhe dinjitetit tonë njerëzor. Rivlerësimi i Heronjve dhe Atdhetarëve në këndvështrimin europian të një shoqërie demokratike i lartëson dhe përjetëson aktet e tyre në realitetet e reja aktuale dhe të perspektivës së kombit.

Ai është një refleks i përmbajtjes dinamike të vetë historisë së një kombi.

Parë nga ky këndvështrim, kryesia e OBVL vlerëson qëndrimin e kreut të shtetit, i cili është kujdesur të jetë gjithmonë mbi dallimet politike dhe ngjyrimet individuale të çdo atdhetari dhe vlerësoj kontributin e tyre ndaj Kombit dhe popullit.

Për të sjellë një panoramë të përgjithshme, si shembull kuptimplotë, në një nga reagimet e tij Presidenti Meta është shprehur se në ciklin e përkujtimit të 100-vjetorit të Luftës së Vlorës, si President ka vlerësuar me të njëjtin përkushtim e nderim edhe Kryengritjen e Dibrës, edhe Luftën e Koplikut, duke i shtuar madhështisë së betejave të vitit 1920 gjeografinë e vërtetë.

Grupi i studiuesve që punuan për këto Epope Luftë vendosi para Presidentit, komandantët e vërtetë të çetave patriotike, pa kryer asnjë dallim në lidhje me qëndrimin politik të gjithësecilit.

Presidenti, në çdo rast dekoron aktin, qasjen dhe kontributin e çdo individi për një ngjarje të caktuar që i ka shërbyer Atdheut, dhe jo për vijimësinë

e jetës së tyre politike. Kështu në piedestal u ngritën atdhetarët si Osman Haxhiu e Selam Musai, por edhe Kolë Mërkuri e Qazim Koculi të paragjykuar nga historianografët e monizmit, duke vendosur në siklet breza të tërë pasardhësish. Betejat e vitit 1920 vlerësojnë edhe atdhetarin Elez Isufi, prijësin legjendar të dibranëve dhe shqiptarëve që luftoi kundër të gjithë pushtuesve të vendit që njohu gjatë gjithë jetës së tij!

Askush nuk mund të thotë se Bacë

Elezi ishte i majtë apo i djathtë, sepse mbi të gjitha ai ishte shqiptar i madh.

Emri i atdhetarit Avni Rustemi është komentuar shumë nga të gjithë pikëvështrimet politike të ditës.

“Për mua, si Presidenti i Republikës, Avni Rustemi ngelet Heroi i Popullit, i cili i tha “JO” esadizmit, pazareve të ulta në kurriz të Atdheut.

Avni Rustemi është simboli i sakrificës më sublime për ruajtjen e integritetit tokësor dhe bashkimin e vler-

ave kombëtare. Dekorimi i tij ishte edhe një përmbushje e amanetit të At Gjergj Fishtës, kur në funeralin e Avni Rustemit do të shprehej:

“O ju male të Shqipërisë, lamtumirë po ju thotë Avni Rustemi, e një amanet është tueju lan: që edhe sod e mbrapa t’i rritni djelmë sokola, si dikur motit, me besë e me burrnë.

Askush nuk mund të thotë se luftëtarët e Koplikut, Kapedan Deli Meta Cunmulaj, Heronjtë Zef Prelë Martini, Sulejman Bajram Ramcaj apo Luc Nishi Dedvukaj ishin të majtë.

Vojo Kushi po. Ai ishte antifashist në bindje, por ai kreu të njëjtin akt trimërie e vetëmohimi për lirinë e Atdheut si Heronjtë e tjerë të kombit, Selam Musai e Mic Sokoli.

Figura dhe simboli i këtij Heroi të Popullit do t’i bënte nder çdo kombi antifashist në mbarë botën.

“Unë e dua vendin tim edhe pse unë mendoj ndryshe nga ju”, – kjo thënie lapidare e Musine Kokalarit në rrethana të kundërta me Vojon nuk duhet të na lejojë të përsëritim të njëjtin gabim si në logjikën e dikaturës.

Dekorimi i Vojo Kushi nuk erdhi thjesht për t’ju kujtuar shqiptarëve apo pushtetarëve se këtij vendi nuk i mungojnë bijtë heronj.

Ai ishte rrjedhojë e një rrethane të re në historinë reale të rivlerësimit të Epopesë së Kodrës së Kuqe, evidencimit të Heroit të katërt të kësaj betejë atdhetarit, Muharrem Llanaj. Gjest që kërkonte edhe një rivlerësim të tre Heronjve që u flijuan atë ditë tetori në shtëpinë kështjellë të Lje Farkës”, shprehet Presidenti Meta. Në fund, por jo për nga rëndësia, kreu i shtetit ndalet me dy fjalë për gjestin e të riut Vasil Laçi.

“Shqipëria në Luftën e Dytë Botërore do hynte si shembull unik i kundërshtimit të fashizmit edhe me aktin e tij tepër sinjifikativ. Rivlerësimi i të riut Vasil Laçi, i mënjeluar me pa të drejtë në këto tre dekada është në rradhë të parë një vlerësim për moralin tonë si komb.

Presidenti i Republikës vlerëson faktin se nderimi më i madh që mund t’i bëjmë Heronjve dhe Dëshmorëve të Atdheut është të mbajmë lart aspiratën për një Shqipëri të lirë dhe demokratike, ta bëjmë vendin tonë një vend të dashur për të jetuar, t’ju sigurojmë një të ardhme europiane bijve tanë, të mos lejojmë të shtypemi nga padrejtësia shoqërore, apo të vuajmë nga varfëria e pamerituar, dhuna shtetërore dhe nga papërgjegjshmëria e individëve që abuzojnë me pushtetin.

Betejat e sotme janë për standarde zgjedhesh të lira, për liri mendimi e shprehje dhe për një ekonomi konkurruese, që i siguron stabilitetin dhe mirëqenien e ndershme shoqërisë.

Çdo kohë ka nevojë për shembuj qëndrese dhe frymëzimi në përballjen me sfidat e kohës.

Vlerësimet e Presidentit të Republikës, do të udhëhiqen vetëm nga qëllimi për të forcuar ndjenjat kombëtare, atdashedashurinë dhe edukimin patriotik të gjeneratave të reja”, e mbyll reagimin e tij kreu i shtetit Ilir Meta.

Brigada partizane që u inaugurua ditën e Pavarësisë

(Vijon nga faqja 2)

brigadës kanë qenë: Petër Bullati – Komandant dhe Hero i Popullit, Kozma Naska-komisar. Irakli Bozo dhe Bardhyl Mano kanë drejtuar batalionin e dytë si dhe Santo Santo dhe Gazali Sejko, batalionin e tretë.

Brigada e Dytë Sulmuese dha mbi 85 dëshmorë në altarën e lirisë gjatë LANÇ të popullit shqiptar.

Shtatëdhjetëeshtatë vjet kanë kaluar nga dita e krijimit të Brig.II-

të S. Populli ynë dhe ne veteranët e LANÇ përulemi me respekt përpara veprës të partizanëve shqiptarë në përgjithësi dhe veçanërisht atyre të Brig.II-të S, të cilët bashkërisht nënshkruan me grykën e pushkës çlirimin e Shqipërisë nga pushtuesit e huaj duke e rreshtuar vendin tonë në krah të koalicionit të madh antifashist botëror që drejtohej nga aleatët e mëdhenj SHBA, BS dhe Britania e Madhe.

Veteranët e LANÇ në përgjithësi e sidomos ata të Brig.II-të S, në këtë

përvjetor të 77-të të saj kanë të drejtën të krenohen pasi kanë luftuar dhe përjetuar ngjarje, kanë sakrifkuar duke dhënë vlera për këtë vend. Ndaj ne sot nderojmë veprën dhe sakrificat e tyre dhe përulemi me respekt para kujtimit të dëshmorëve të LANÇ – shokëve tanë me të cilët luftuam bashkërisht në llogoret e kësaj lufte të shenjtë për çlirimin e Atdheut.

(Sipas kujtimeve të Edip Ohrit - ish kudër i Luftës Antifashiste Nacionalçlirimtare, Brig.II-të Sulmuese)

HISTORIA

Pas çlirimir të Tiranës ishte e afërt dita e çlirimit të plotë të Shqipërisë. Ushtria NCÇI i dha goditje përfundimtare forcave armike, duke shënuar fitorën përfundimtare dhe duke e renditur Shqipërinë me fitimtarët e Luftës së Dytë Botërore

**KOLONEL ING. MYFIT GUXHOLLI
KRYETAR I OBVL-SË**

Lufta Antifashiste Nacionalçlirimtare është një nga epopetë e luftërave më të lavdishme që ka bërë populli ynë. Kjo luftë filloi me rezistencën ndaj pushtuesve fasistë më 7 prill 1939 dhe vijoi kundër pushtuesit gjerman deri në çlirimin e plotë më 29 nëntor 1944.

LANÇ ishte epopeja më e lavdishme dhe që i tregoi botes se si edhe një popull i vogël lufton dhe fiton kundra dy armiqve të mëdhenj. Në vitet 1939-1944, lufta që bëri populli ynë dhe ushtria jonë NÇI na bashkoi me koalicionin e Madh Antifashist: Shtetet e Bashkuara të Amerikës, Bashkimi Sovjetik dhe Anglia. Ushtria NÇI lindi dhe u plotësua nga populli me njësite guerile, çeta partizane, batalione, grupe operative, brigada, divizione dhe korparmata, të shpërndara në të gjithë territorin duke arritur deri në 70 000 forca partizane.

Nga dita në ditë rritej besimi tek populli, tek UNÇI duke parë konkretisht se e vetmja shpresë ishte lufta ANÇI, prandaj rriteshin dhe forcat partizane, duke u organizuar dhe përgatitur për një sulm të përgjithshëm në të gjithë vendin.

Në tetor 1944 u formuan shumë reparte partizane duke përfshirë edhe divizione. Në të njëjtën kohë ishte çliruar 70-80% e territorit duke përjashtuar qytetet që shtriheshin gjatë rrugëve nacionale që i zotëronin trupat gjermane për lëvizjen e trupave nga Jugosllavia, Greqia e Kosova. Në 11 tetor 1944 u çlirua qyteti i Sarandës nga forcat e dy brigadave partizane të cilat filluan sulmin nga Qafa e Gjashtës. Qyteti ishte i rrethuar nga të gjitha anët. Forcat armike të përforcuara me armët e rënda, bënë përpjekje të mëdha për të zmbrapsur forcat partizane, por nuk ia arritën dot qëllimit. Ata u detyruan të lënë pozicionet e luftimit dhe të largohen nga kishin ardhur. Humbjet e armikut qenë të mëdha. Ata lanë 56 ushtarë të vrarë dhe një kolonel. Ju zunë 15 topa, 6 makina, 350 pushkë, 25 mitraloza dhe shumë materiale luftarake (Arkivi i degës se Historisë Ushtarake).

ÇLIRIMI I VLORËS MË 15 TETOR 1944

Pas luftimeve të suksesshme në Sarandë, partizanët e Brigadës së 12-të Sulmuese, me urdhër të Shtabit të Përgjithshëm nisnin organizimin për çlirimin e Vlorës. Për mbrojtjen e këtij qyteti, komanda gjermane kishte marrë masa të mëdha duke përqëndruar trupa në Llogara, Tragjas, Radhimë, Drashovicë, Mavrovë, etj. Luftëra të ashpra ishin zhvilluar për të marrë këto fshatra dhe do të krijoheshin brez ushtarak që të çlirohej Vlora. Humbjet nga forcat armike qenë të mëdha, me të vrare e të plagosur. Mercenarët ishin futur në panik të madh. Forcat armike ishin përqëndruar kryesisht në Topull sepse po të merrej ky vend, humbej një pikë strategjike e rëndësishme. Hapej një rrugë që mundësonte çlirimin e Vlorës

LANÇ, epopeja më lavdishme e luftërave të popullit shqiptar

dhe të një zone më të madhe. Njëkohësisht forcat armike u mbyllën në Vlorë. Në 15 tetor, komanda partizane vendosi të çlirojë Vlorën. Me gjithë përpjekjet e dëshpëruara, gjermanet nuk i rezistuan dot sulmeve të rrepta partizane dhe u larguan në drejtim të Fierit duke djegur dhe urën e Mifolit. Humbjet e gjermaneve në njerëz e materiale ishin të mëdha.

ÇLIRIMI I QYTETIT TË KUÇOVËS

Pas çlirimit të Beratit forcat partizane u udhëzuan që të kishin shumë kujdes që pasuritë, si vendburimet e naftës të ruheshin të mos digjeshin e të ktheheshin në gërmadha. Komanda fashiste gjermane kishte marrë masa të mëdha duke sjellë edhe forca plotësuese si tanke, artileri të rëndë, etj., mbasi ky qytet ishte një objekt i rëndësishëm për forcat gjermane. Shtabet e brigadave të 8-të dhe 16-të sulmuese, duke marrë një informacion të saktë mbi armikun e studiuan dhe më së fundi vetëm me një sulm të rrufeshëm bënë që të ruheshin e të mos zhdukeshin pusët e naftës, distileria, centrali elektrik dhe të çlirohej qyteti pa u dëmtuar.

Forcat partizane ishin në gatishmëri të plotë dhe pa u gdhire mirë, nëpër vendin e minuar kaluan në sulm të rrufeshëm dhe nëpër një tym të dendur çliruar qytetin. Forcat naziste u larguan me humbje duke lënë disa të vrare e të plagosur. Megjithatë, ata bënë shumë dëme. Kështu me 17 tetor 1944 Kuçova u çlirua.

FORMIMI I BRIGADËS SË 24-TË SULMUESE

Shtabi i Përgjithshëm duke parë situatën në të gjithë vendin dhe që sulmet vazhdonin me sukses nga të gjithë repartet partizane, duke konsideruar që mbështetja e popullit për luftën kundra forcave gjermane rritej dhe nga ana taktike operative nevojiteshin forca rezerve për të arritur në çlirimin e gjithë vendit dhe sidomos të kryeqytetit tonë të dashur, Tiranës, dha urdhër për formimin e forcave të tjera. Njëkohësisht, në disa zona, nga operacionet që bënë gjermanet së bashku me kolaboracionistët, ishin dëmtuar dhe kështu kërkoheshin rregullimi i plotë i tyre. Me 4 tetor 1944 u krijua në Bicaj të Lumes, Brigada e 24-të Sulmuese.

Në këtë krahinë qysh në vitin 1943 qenë formuar edhe çeta partizane. Shumë bij të kësaj krahine mbushën vullnetarisht radhët e çetës por mbi të gjitha krijuan dhe Brigadën e 24-të Sulmuese. Zona e veprimt të saj ishte të godiste forcat gjermane, Kukës-Prizren. Kjo në bashkëpunim me Brigadën e 18-të Sulmuese. Me vonë Brigada e 24-të Sulmuese u caktua të vinte në afërsi të Tiranës. Forcat e Brigadës së 24-të i mbanin në presion

forcat gjermane duke i goditur here pas here në afërsi të Tiranës. Kjo brigadë dha një ndihmë të çmuar në çlirimin e kryeqytetit. Me vone ajo u inkadrua në Divizionin e 2-të Sulmuese.

Në vazhdim të urdhrat të Shtabit të Përgjithshëm për një çlirim të plotë të territorit afrohen dhe forca të tjera në afërsi të Tiranës, që ishin forca me eksperience luftimi siç ishte Brigada e 1-rë Sulmuese, Brigada e 4-ët Sulmuese, Brigada e 5-të Sulmuese, etj.

BRIGADA E 9-TË SULMUESE, 28 TETOR 1944

Shtabi i Përgjithshëm krijoi reparte të tjera dhe brigada e deri divizion për të pasur rezerva gjatë luftimeve luftarake përfundimtare në të gjithë vendin. Ushtria jonë Nacional Çlirimtare duke zbatuar urdhrin e Shtabit të Përgjithshëm në 28 tetor të vitit 1944 themeloi Brigadën e 9-të Sulmuese, duke bashkuar të gjitha batalionet territoriale që veprojnë në qarkun e Korçës si "F. Bubani", "ReshitCollaku", "Skënder Çaçi", "Tomori" dhe "Hakmarrje". Inaugurimi u bë në fshatin Lozhan. Brigada me një efektiv prej 1500 partizanësh u plotësua me kuadro me eksperience të mirë të fituar në luftime nga këto batalione, si dhe armë dhe municion. Zona e veprimeve luftarake të kësaj brigade ishin Kolonja, Korça, Bilishti. Më 29 tetor kjo brigadë mori sektorin e luftimeve dhe menjëherë goditi kolonën gjermane në Qafën e Qarrit. Kjo brigadë gjatë luftimeve që zhvilloi në rrethin e Bilishtit, Ersekës dhe Pogradecit, i shkaktoi forcave armike gjermane dëme të mëdha. Kjo brigadë zhvillonte luftime deri në postbllloqet e qyteteve të ushtrisë armike. Në 22 tetor batalioni i 1-rë i kësaj brigade u rresh-tua pranë shtabit operativ të Korçës që të çlirohej këtë qytet, ndërkohë që batalionet e tjera vazhdonin veprimet luftarake në zonat e lartpërmendura. Nga goditjet e njëpasnjëshme të partizanëve të kësaj brigade gjermanet u larguan dhe me tërheqjen e trupave mori fund historia e kësaj brigade të LANÇI të Ushtrisë sonë Nacional-Çlirimtare.

DIVIZIONI I 3-TË SULMUES

Me 10 tetor 1944 me urdhër të Shtabit të Përgjithshëm u formua Divizioni i 3-të Sulmues i përbërë nga Brigada e 12-të, e 14-të dhe e 19-të me reparte që kishin një eksperience luftarake të zhvilluar nga luftimet e shumta me forcat gjermane në rajonet e tyre.

Në urdhrin e lëshuar nga Shtabi i Përgjithshëm thuhej: "Për të njëzuar veprimet e Brigadave tona dhe për të bërë më të fuqishme goditjen kundër okupa-

torit gjerman dhe kolaboracionistëve të tyre, urdhërojmë formimin e Divizionit të 3-të Sulmues i cili do të mbledhë në gjirin e vetë Brigadën e 12-të, 13-të dhe 19-të Sulmuese".

Njëkohësisht, Shtabi i Përgjithshëm u dërgon përsëritet të gjithë reparteve të Divizionit të 3-të Sulmues. Ndër të tjera thuhej: "Kemi bindjen se ky Divizion me përbërjen e tij me kuadro dhe partizanë të cilët kane një eksperience të madhe në luftë kundër armikut, do të plotësojë detyrën dhe të ngrejë lart flamurin e ushtrisë sonë heroike dhe duke i dhënë grushte vdekjeprurëse pushtuesit të urreyer gjerman." Ky divizion duke zhvilluar luftime të suksesshme kundër pushtuesve dhe zbatuar të gjitha detyrat e ngarkuara, së bashku me repartet e tjera të Ushtrisë Nacional Çlirimtare do të shpejtonte çlirimin e popullit dhe atdheut tonë të dashur.

KORPARMATA E I-RË SULMUESE, 20 GUSHT 1944

Me urdhër të Shtabit të Përgjithshëm, me 20 gusht 1944 u formua njësi me e madhe e Ushtrisë Nacional-Çlirimtare, Korparmata e I-rë Sulmuese. Deri në vjeshtë të vitit 1944 në përbërje të Korparmatës përfshiheshin Brigada e 1-rë, e 6-të, e 7-të, e 15-të, e 17-të, e 22-të, 23-të, e 24-ët dhe e 28-të të cilat i takonin Divizioneve të 1-rë, 2-të dhe të 4-ët. Të gjithë këto forca kryenin veprimet luftarake të tyre në të gjithë zonat e Shqipërisë së Mesme e të Veriut e kryesisht në qarqet e Tiranës, Elbasanit, Durrësit, Peshkopisë, Kukësit dhe Shkodrës. Duke zbatuar me vendosmëri urdhrat e Shtabit të Përgjithshëm, partizanët e partizanet, komandantët e komisarët heroikë të Korparmatës së 1-rë Sulmuese luftuan me trimëri dhe me përkushtim duke ndihmuar fuqimisht në çlirimin e vendit.

20 DITË LUFTIME TË SHPRA PËR ÇLIRIMIN E KRYEQYTETIT

Më 17 nëntor mbushen 75 vjet nga çlirimi i Tiranës, datë që përbën një nga ngjarjet më kulmore në Historinë e LANÇI. Në Luftën për çlirimin e Tiranës morën pjesë 8 brigada të inkadruara në Korparmatën e Parë të UNÇI të drejtuar nga Dali Ndreu, Hysni Kapo, Mehmet Shehu e Qazim Kondi. Në këtë betejë të lavdishme u dalluan veçanërisht partizanët e brigadave të I-rë, IV-t, VIII-të, X-të e XVII-të. Sulmi partizan për marrjen e Tiranës, filloi me 29 tetor 1944 e konsistoi në përqendrimin e brigadave të mësipërme në territoret e përcaktuara nga Shtabi i Përgjithshëm. Brigadat partizane synonin marrjen e objektivave konkrete brenda Ti-

(Vijin në faqen 5)

SPECIALE

Si u krijua Shkolla e Lartë e Bashkuar e Oficerëve, 76 vjet më parë

Oficerët ushtarakë shqiptarë kanë qenë dhe janë krenaria dhe dinjiteti i kombit tone

Kolonel. Ing. Myfit Guxholli

Lufta ende nuk kishte mbaruar, por pjesa më e madhe e qytetarëve të vendit ishin çliruar nga okupatori. Në qytetin historik të çliruar të Përmetit janë mbledhur përfaqësues te popullit dhe UANÇI për të vendosur formën e qeverisjes. Nga kjo mbledhje doli Këshilli Antifashist Nacional Çlirimtar, i cili me atributet e tij, krijoi qeverinë demokratike me autoritet provizor. Kjo qeveri menjëherë mori shumë vendime dhe një nga këto ishte dhe hapja e shkollës së oficerëve për përgatitjen e efektivave pjesëmarrës në LANÇI, më 8 Nëntor 1944. Kryesia e Këshillit Antifashist Nacional Çlirimtar urdhëroi Shtabin e Përgjithshëm të lajmëronte të gjithë repartet e oficerëve pjesëmarrës të paraqiteshin pranë shkollës së përgatitjes së oficerëve. Me çlirimin e vendit kjo shkollë u transferua në Tiranë tek ndërtesat e repartit të xhenios së ndërtuar nga ushtria italiane, sot Shkolla e Bashkuar, me hyrje kryesore në të djathtë dhe ku më pas u vendos dhe komanda e shkollës. Si fillim Akademia Ushtarake mori emrin “Mehmet Shehu” dhe me pas ky emër u hoq dhe ajo u quajt Akademia Ushtarake “Spiro Moisiu”, e pas kësaj u quajt Akademia Ushtarake e Shtabit të Përgjithshëm. Komandanti i parë i kësaj shkolle ishte N/Kolonel Irfan Peshtani dhe komisar u emërua N/Kolonel Sadik Boçaj. Shef i degës mësimore u caktua Major Qazim Kapysizi, shef i grupeve të armëve dhe shërbimeve N/Kolonel Astrit Nishani. Në kurse merrnin pjesë nga të gjitha llojet e armëve dhe shërbimeve, artileri tokësore, artileri kundërajrore, këmbësori, zjarri xhenio, ndërlidhje, armatimi, prapavijë, shërbime dhe financë. Pas një periudhe shkolla u zhvendos tek ndërtesat e Repartit Usharak N. 1105 Tirane, sot në rrugën “Myslim Keta” ose ndryshe tek Rrapi

Treshit, në të djathtë të tij. Pak më vonë, akademia dy-vjeçare u transferua tek ndërtesat e ish-shkollës “Skënderbej”. Disa nga kuadrot kryesore të akademisë dy-vjeçare kanë qenë: Shefi i Artilerisë Skënder Godo, Shefi i Xhenios Bexhet Guxholli etj. Ndërsa shkolla ushtarake përgatiste oficerë, me urdhër të Ministrisë së Mbrojtjes Popullore u hapën dhe dy shkolla të tjera: Shkolla e Bashkuar dhe Shkolla e Rezervistëve, që kishin mbaruar arsimin e lartë. Në këto momente Shkolla e Bashkuar e Oficerëve mori fizionominë e një shkolle ushtarake me organikë të plotë dhe me një program më cilësor, duke përfshirë në të, përveç lëndëve ushtarake dhe lëndët e formimit si gjuhë të huaj, histori, gjeografi, gjeomorfologji, pedagogji, psikologji, përgatitje fizike, etj. Në katedra u shtuan lëndë të reja, u shtuan kabinetet për çdo lloje arme e shërbimi, u shtuan kërkesa të reja që katedra si njësi shkencore të

kishte plan të përgatitjes shkencore të katedrës, të bëheshin plane për kualifikimin pedagogjik dhe përgatitur për të marrë tituj pedagogjike dhe shkencore. Shtimi i kabineteve rriti nivelin e katedrave dhe studentëve, p.sh. katedra e Topografisë kishte tre kabinete: kabineti i gjeodezisë, i topografisë dhe fotogrametrisë, plus kabinetin e topografisë ushtarake. U krijuan plane për përgatitjen e literaturës së specialiteteve dhe për lëndët e përgjithshme ushtarake. U shtua në maksimum baza materiale dhe instrumentet përkatës për çdo lëndë. Gjithashtu u krijua lidhja e bashkëpunimit midis katedrave sipas lëndëve me Universitetin e Tiranës. Me vendim të Këshillit të Ministrave, shkolla nga dy-vjeçare kaloi në një sistem tre vjeçar dhe u quajt: Shkolla e Lartë e Bashkuar e Oficerëve “Enver Hoxha”. Shkolla pranon studentë me arsim të mesëm që vinin nga shkolla ushtarake “Skënder-

bej” dhe nga rrethet e Shqipërisë. Gjate sistemit dy vjeçar shkolla nxirrte oficerë komandues (komandante toge), kurse me kalimin e saj në sistem tre vjeçar te larte ajo filloi te nxirrte përveç oficerëve edhe shefa shërbimesh, që kalonin një deri në dy vjet në trupa. Për herë të parë në historinë e ushtrisë filluan studimin edhe grupi i vajzave. Me vendim të Këshillit të Ministrave, më 5 dhjetor 1966 shkolla kaloi në një sistem me organizim të ri me qëllim rritjen e proceseve mësimore dhe edukative në nivele bashkëkohore. Sistemi i ri konsistonte në kthimin e qendrave të vogla dhe cikleve në katedra mësimore. Organizata pësoi ndryshime të tilla ku mund të përmenden kthimi i Shefit të Stërvitjes së shkollës në Shef të Degës Mësimore, shtimi i Shefit të Stërvitjes dhe Sigurisë si një ndihmës i komandës së shkollës me përgjegjësi për sigurinë e shkollës. Shkolla e Bashkuar mori një vizion më të gjere arsimor në përgatitje. Komandanti i parë i shkollës ka qenë kapiteni i parë Mehmet Dermeni, ndërsa ushtarakë të tjerë në komandë kanë qene: Komisar Major Dule Pashaj, zv. Komandant Major Vangjel Doga, shefi i stërvitjes Major Thomo Frashëri, etj. Stafit të shkollës iu shtuan dhe dy oficerë që kishin mbaruar shkollimin jashtë shtetit dhe këta ishin toger Mina Mishaxhi dhe N/toger Dashamir Ohri. Në fillim shkolla ishte e organizuar me kurse dhe studentët ishin të ndarë në batalione, si batalioni i këmbësorisë me komandant Major Dilaver Ruxhi, grupi i Artilerisë Tokësore dhe asaj Kundërajrore me komandant Ibrahim Spaho, batalioni i Specialiteteve me komandant Muharrem Terja. Shefi i degës, Enver Begeja i cili i shërbeu shkollës për më shumë se çerek shekulli, më vonë u bë komandant i saj. Me kalimin e kohës dhe kërkesave gjithmonë në rritje, u rrit dhe niveli i trupit pedagogjik ushtarak dhe civil. Shkolla e Bashkuar pati një rritje të madhe të proceseve mësimore, sepse edhe vetë modernizimi i ushtrisë kërkonte një nivel më të lartë të përgatitjes luftarake. Nga masat e marra, vlen të përmendim rreziqet që mund t'i vijnë vendit nga toka, ajri dhe deti. Pra komanda e shkollës në zbatim të kërkesave të kolegjiutit të Ministrisë së Mbrojtjes Popullore mbi gjendjen e përgatitjes luftarake dhe detyrat për zbatimin e urdhrave mori një sërë masash, të cilat pasqyrohen në Urdhrin e mëposhtëm.

LANÇ, epopeja më lavdishme e luftimeve të popullit shqiptar

(Vijon nga faqja 4)

ranës, si Ministrinë, Pallatin e Brigadave, etj., dhe mbështetjen e aksioneve të kombinuara, deri në fitore.

Me gjithë sulmet e shumta e të shpeshta të gjermanëve (2-3 në ditë), Brigada e 4-t, në harkun e 13 ditëve arriti të kryejë e përballojë rreth 60 sulme e goditje, shumicën me fitore. Nga këto veprime ushtarake, në situatë lufte të ashpër pati humbje të mëdha në njerëz. Vetëm në një betejë p.sh. Brigada e 4-t, humbi 31 partizanë, ndërsa lufta e Tiranës mori jetën e 127 partizaneve e partizanëve, nga të cilët, 98 të Brigadës së 4-t. Kjo brigadë mbajti peshë të konsiderueshme në këtë mësimje partizane, së bashku brigadën e parë e të tjera, duke luftuar në sektorin më të vështirë e më të fortifikuar gjerman, në Tiranë e rreth saj. Ndërkohë, edhe Brigada e Parë me luftë të përgjakshme arriti të marrë lindjen e Tiranës, zonën e spitalit, pazarin e ri deri tek Xhamia e Vjetër, ku qëndresa e gjermanëve qe shumë e fortë. Luftimet zhvilloheshin të ashpra me tërheqje e avancim të vazhdueshëm. Brigada e 4-t, që synonte Tiranën e Re, ish-bllokun

gjithashtu, hyri e u tërhoq disa herë në këtë zonë ku gjermanët kishin qendra të fuqishme zjarri. Marrja e Tiranës, si objektivi më madhor i momentit të luftës partizane, solli si pjesëtare brigadat e tetë, dhjetë e shtatëmbëdhjetë. Pjesë e planit strategjik për marrjen e Tiranës, ishin ruajtja e mbrojtja e rrugëve kryesore Tiranë-Durrës, e Tiranë-Elbasan, detyrë kjo, ngarkuar brigadave të dymbëdhjetë, shtatëmbëdhjetë e njëzet e katërt. Ndërkohë, brigadat e tjera vazhdonin luftimet pa reshtur duke avancuar në rrugica, rrugë, shtëpi e lagje. Gjermanët kuptuan rëndësinë e sulmit partizan dhe vendosen futjen e brigadave midis dy zjarreve, duke sjellë forca shtesë, si autokolonat e nisura nga Greqia e Jugosllavia, nëpërmjet rrugës së Elbasanit. Forcat partizane u ripozionuan e përballuan dy njësitë e sapo mbërritura gjermane, njëra prej 200 forcash në Mushqeta, (Krrabë), e tjetra prej 300 forcash, në Peqin. Luftimet me trupat e përforcuara gjermane u zhvilluan të rrepta dhe në sajë të armatimeve të forta e të rënda të formacioneve të gjermanëve, rreth 300 prej tyre, ushtarë e oficerë, çanë brezat partizane e hynë

në Tiranë. Humbjet ishin të shumta dhe në radhët e partizanëve që me vetëmohim mbronin çdo pëllëmbë të Tiranës. Dhe pse hynë në Tiranë mes kufomash, tankesh e makinash të shkatërruara, gjermanët e ndjenë që rrethimi sa vinte ngushtohet e që e vetmja rrugë e tyre për tërheqje qe rruga e Kavajës. Lufta e Krrabës, përgjysmoi forcat gjermane e mbylli një shteg lëvizjeje për ta. Luftimet brenda Tiranës bënë që gjermanët, së fundi me 16 nëntor, të tërhiqnin dhe forcat e fundit të mbetura në Tiranë e të vazhdonin nga Vora drejt Shkodrës. Në mëngjesin e 17 nëntorit, Tirana u çlirua nga forcat partizane dhe vërshimi triumfator i forcave partizane, mbushi rrugët.

Populli i Tiranës që luftoi krah partizanëve e që ndihmoi me çdo mjet këtë mësimje, shoqëroi luftëtarët në rrugë duke festuar e shprehur gëzimin e fitores me brohoritje, këngë e përqaftime.

Pas çlirimit të Tiranës ishte e afërt dita e çlirimit të plotë të Shqipërisë. Ushtria NÇI i dha goditje përfundimtare forcave armike, duke shënuar fitorën përfundimtare dhe duke e renditur Shqipërinë me fitimtarët e Luftës së Dytë Botërore.

CEREMONIA

Kuvendi i Komunës së Gjakovës ka vendosur që në Çabratin historik të ngritet Monumenti Memorial-Eshtnorja

Gjakovë - Qendra memoriale do të mbajë emrin e Heroit të Popullit Fadil Hoxha

Nga Bashkim Hisari

Monumenti Memorial-Eshtnorja në Qabratit tash e tutje do të quhet Qendra Memorijale dhe do të mbajë emrin e Heroit të Popullit Fadil Hoxha i cili për shumë vite ka qenë një ndër udhëheqësit më të shquar në Kosovë dhe ish Jugosllavi

Me iniciativën e Organizatës së Veteranëve të Luftës Nacionalçlirimtare (OVLANÇ) të Gjakovës, mbështetur edhe nga subjektet tjera politike, Kuvendi i Komunës së Gjakovës, në Ditën e çlirimit të qytetit më 09. nëntor të vitit 1982, vendosi që në Çabratin historik të ngritet Monumenti Memorial-Eshtnorja. Vendimi u përkrah fuqishëm nga qytetarët pasi lidhet me përfundimin e figurës së Heroit të Popullit Fadil Hoxha dhe bashkluftëtarëve të tij. Motivi dhe arsytet për ngritjen e këtij Memoriali ishte kujdesi për mirëmbajtjen e varreve të 120 dëshmorëve, 45 prej tyre civilë nga komuna e Gjakovës dhe rrethina të rënë në LANÇ. Sekretari i OVLANÇ të Kosovës, dega në Gjakovë, Afrim Deva thekson se Memoriali kishte për qëllim të shprehet respektin për guximin dhe sakrificën jo vetëm për të rënë, por edhe për të gjithë shqiptarët tjerë që morrën pjesë në LANÇ. Andaj në interiorin përkatës u vendosën eshtrat dhe u shënuan emrat e tyre me të gjitha të dhënat relavante. Objekti u ndërtua me buxhetin e Kuvendit të Komunës dhe vetëkontributin e qytetarëve të Gjakovës. Atëherë ndërtimin e Eshtnorës në Çabrat kundërshtuan forcat shoveniste serbe dhe monumenti me vlera historike një kohë pothuaj ishte në harresë”, tregoi Deva.

Mirëpo, se në qytetin e Gjakovës fryma lirishtetë, aspirata dhe vullneti për liri dhe pavarësi ka qenë gjithnjë e shprehur me dinjitet, se dëshmorët dhe vitet e rënda të të gjitha luftërave në trevat shqiptare kujtohen me respekt dhe nuk harrohen u dëshmuar vitin e kaluar kur Asambleja e Kuvendit të Komunës së Gjakovës këtë objekt kulturo historike si tashëgimi i Luftës së Dytë Botërore (LDB) e emërtoi me emrin e heroit të popullit Fadil Hoxha.

Ndërkaq, këto ditë, pikërisht pas 75 viteve kur kujtohet LDB dhe fitorja mbi fashizmin, me iniciativën e OVLANÇ të Kosovës dhe Kuvendit të Komunës së Gjakovës, filloi ekzekutimi i punëve në rivitalizimin e Monumentit Memorial-Eshtnorja në Çabrat”.

Komuna e Gjakovës ka ndarë 98 mijë euro për rivitalizimin e Eshtnores në Çabrat. Punimet në këtë projekt do të përfundojnë brenda dy vjetësh, kurse aktivitetet kulturo artistike pritet të fillojnë në pranverën e vitit të ardhshëm.

Në ceremoninë me rastin e fillimit të realizimit të këtij projekti morën pjesë veteranët dhe antarët e Kryesisë së OVLANÇ të Kosovës, të degëve në Gjakovë e Prizren, familjarët e veteranëve dhe përfaqësuesit e Komunës së Gjakovës.

Monumenti Memorial-Eshtnorja në

Ardian Gjini: “Eshtnorja do të ketë emrin e heroit të popullit Fadil Hoxha, një figurë e rëndësishme jo vetëm për komunën e Gjakovës por për gjithë Kosovën dhe më gjërë”

Projekti i Qendrës Memoriale Fadil Hoxha në Çabrat-Gjakovë

Qabratit tash e tutje do të quhet Qendra Memorijale dhe do të mbajë emrin e Heroit të Popullit Fadil Hoxha i cili për shumë vite ka qenë një ndër udhëheqësit më të shquar në Kosovë dhe ish Jugosllavi.

Duke folur me rastin e fillimit të punëve të Qendrës Memoriale Fadil Hoxha në Çabrat, kryetari i komunës së Gjakovës, Ardian Gjini tha se projekti ka rëndësi të veçantë për komunën dhe më gjërë: “Jam shumë i lumtur që po ndodh ky projekt. Është një objekt i cili tash 30 vite ka qenë pothuaj e harruar. Kemi gjetur disa zgjidhje kreative dhe jashtzakonisht të vlefshme. Eshtnorja do të ketë emrin e heroit të popullit Fadil Hoxha, një figurë e rëndësishme jo vetëm për komunën e Gjakovës por për gjithë Kosovën. Do të rregullohet komplet. Do të jetë një kompleks goxha e gjërë muzeale ku do të ekspozohen jo vetëm objektet e LDB por edhe të luftës së fundit. Aty do të vendosen 400 ulëse me një binë në mes ku do të zhvillohen edhe aktivitetet kulturo artistike. Jam i bindur që do të jetë një projekt jashtëzakonisht atraktiv, jo vetëm për komunën e Gjakovës por edhe më gjërë.”-u shpreh i pari i Gjakovës Ardian Gjini.

Kryetari i OVLANÇ të Kosovës, Zija Mulhaxha përshëndeti dhe shfaqti gëzimin që Qendra Memorijale në Çabrat do të quhet me emrin e heroit të popullit Fadil Hoxha, figurë e ndritur që dha qyteti i Gjakovës. Me këtë rast Mulhaxha tha: “për veteranët e LANÇ dhe familjarët e tyre është një gëzim i madh që po riv-

italizohet Eshtnorja në Çabrat sepse po krijohet një Qendër e cila gjithnjë do të na kujtoj luftën e lavdishme, veteranët shqiptar dhe patriotët për çlirimin, lirinë e pavarësinë e popullit tonë. Ajo do dëshmoi të kaluarën e cila ka plotë ngjarje që pashqyrojnë se ky popull me tërë qenjen është anguzhuar për liri dhe pavarësi të cilën e gëzojmë sot”, tha kryetari i veteranëve të Kosovës Mullhaxha.

Me fillimin e punimeve të rivitalizimit të kënaqur dhe krenar ishin veteranët e pranishëm bashkë me familjarët e heroit të popullit Fadil Hoxha. I biri i tij Lekë Hoxha u shpreh me emocione që tash e tutje Qendëra Memoriale në Çabrat do të mbajë emrin e babait të tij. Ai pos tjerash tha:” për qytetarët e Gjakovës i duhet një Muze, një amfiteatër një objekt të këtij lloji që përkujton historinë e këtyre njerëzve të cilët kanë luftuar për lirinë e popullit, për lirinë e qytetit të Gjakovës dhe të Kosovës. Qyteti i Gjakovës ka pasur nevojë për një objekt të

Hero i popullit
Fadil Hoxha

tillë ku do të organizohen manifestime të ndryshme kulturo artistike, festivale, koncerte, ekspozita, tubime shken-core...”

Kryesia e veteranëve të LANÇ të Kosovës në mbledhjen e fundit të saj vlersoi lartë fillimin e punëve në rivitalizimin e Eshtnorës dhe shprehi mirënjohje Komunës së Gjakovës dhe kryetarit të saj Ardian Gjini, për angazhimin e tij në realizimin e këtij projekti.

Fadil Hoxha, emrin e të cilit tash e tutje do të mbajë Qendëra Memoriale në Çabrat ishte një nga figurat më të shquara në historinë moderne të Kosovës. Një figurë e veçantë të politikës shqiptare në Kosovë dhe të politikës shqiptare në përgjithësi. Ishte politikan dhe shtetar i cili intelektualisht dhe ideologjikisht u formua në Shqipëri, kurse politikën ushtroi në Kosovë dhe ish Jugosllavi. Lindi në Gjakovë në vitin 1916, kur Kosova përjetonte një krizë të rëndë ekonomike dhe politike. U frymëzua nga patriotet e mëdhenj shqiptarë të periudhës së pavarësisë Shqiptare, dhe morri përsipër misionin e liderit me një pjekuri politike në rritje të pandërprerë. Ai ngriti qeverisjen në Kosovë drejt pavarësisë së saj. Si burrë shteti, me aftësi e dinjitet, me zgjuarsiri e largpamësi të jashtëzakonishtme, duke shfrytëzuar më së miri konjunkturën e brendshme politike në ish-Federatën Jugosllave, me kushtetutën e vitit 1974 arriti ta bëjë Kosovën pjesë kushtetuese të Federatës. Ai ushtroi ndikim të madh në jetën politike dhe shoqërore të shqiptarëve dhe, në përgjithësi në zhvillimin politik në Kosovë. Si politikan dhe shtetari shqiptar deri në fund të jetës, ishte i çmuar dhe i dashur në popull.

Punimet në rivitalizimin e Eshtnores në Çabrat. do të përfundojnë brenda dy vjetësh

REPORTAZH

Në kujtim të tim'eti që këndonte këngë për flamurin, dhe u varros në Ditën e Flamurit, 10 vjet më parë

DY RRËFENJËZA PËR FLAMURIN TONË!

Tetë vjet më parë (16 nëntor 2012), pikërisht me rastin e 100-vjetorit të shpalljes së pavarësisë së Shqipërisë, Gazeta "Dielli", kjo zëdhënëse e denjë e diasporës shqiptare të Amerikës, do të botonte reportazhin e gazetarit të mirënjohur Shefqet Meko, me titullin sinjifikativ "PËR FLAMURIN TONË: DY RRËFENJËZA". Këtë reportazh të shkruar me një stil të veçantë, që bart dhe përçon shpirtin atdhetar të shqiptarëve, si edhe dhjetra tregime, skica e recensionet, autori Sh.Meko e ka përmbledhur në librin e tij "I TILLË JAM UNË". E lexova me një frymë këtë libër të mikut e kolegut tim të nderuar (që nga fillimi i viteve '80-të) dhe u magjepsa me bukurinë e fjalës dhe me mjeshtërinë e artit të të shkruarit nga ana e tij. Një tufë tregime të frymëzuar nga jeta studentore e viteve 80-të, ku gëlon energjia rinore...Dje ajo që më bëri më shumë përshtypje është guximi i këtij autori për të dalë jashtë skemave të leterësisë së realizimit socialist, edhe në atë kohë kur për këtë qasje mund t'iu drejtoheshe me vetëdije dyerve të burgut. Por Shefqet Meko, ashtu si edhe në titullin e librit, në të gjithë tregimet, si edhe në publicistikën e tij është vetvetja. I tillë është ai edhe në kritikën letrare "Rikosheta poetike e Ahmet Prençit", në tregimin e jetuar "Dy dibranë në Dallas" apo edhe tek "Rënia e burrave"(Ese në ndërrim vitesh), por redaksia e gazetës "VETERANI", për këtë numër special të 108-vjetorit të shpalljes së pavarësisë dhe 76-vjetorit të çlirimit të atdheut, nga libri i tij zgjodhi reportazhin "PËR FLAMURIN TONË: DY RRËFENJËZA"....

H.RAMA

Babai im i dashur, ishte njeriu i parë të më fliste për Flamurin Shqiptar. Ishte i thekur në dashurinë ndaj këtij simboli domethënës shqiptar. Nuk më jepte ndonjë leksion akademik, thjesht "mëkonte" tek unë dashurinë për simbolin e gjithëpushtetshëm të kombit. Më fliste për historinë aq sa dinte. Mi përsëriste bëmat e patriotëve shqiptarë. Ai burrë, nuk këndonte shumë, por kur kishim mysafirë dhe miq të nderuar, babai im, pasi kishte kthyer ndonjë gotë raki, këndonte këngën e parë për flamurin. Thellë memories sime vjen zëri dhe isoja e asaj kënge: "...39të mos ardhsh kurrë/... Që na rrëzove Flamurë... Ç'ke Flamur o' që rënkon... o...Jam plagosur brinjë më brinjë..." Eeeeeee, vijonte isoja tradicionale poradecare.

Kjo iso më ka shoqëruar cep më cep të globit. Ka qënë kënga e babait tim për Flamurin, që si një ortek dashurie e përkatësie, ka lëvizur brenda meje e genit tim shqiptar, e me ka dhënë aq fuqi dhe frymëzim, aq pasion e krenari, aq virute e gëzime... Aq e aq gjëra të mira. Mbase, pikërisht kjo dashuri atërore, ky vargan dhimbjesh dhe sakrificat brezash, më ka bërë që edhe udhëtimin tim të parë drejt Shqipërisë 10 vite të shkuara, ta bëja në vigjilje të 90 vjetorit të Pavarësisë. Unë nuk e

dija, se në këtë përvjetor të 9 dekadave të pavarësisë, do të përcillja në përjetësi babin tim, Feim Selim Meko. Ai iku atë ditë nëntori për të qënë i përjetshëm në memorien time familjare... Ishte 28 Nëntor 2002. Varrosej babai im që këndonte në çdo sebp këngë për flamurin...

Qershor 2012. Udhëtoj drejt Uashington DC. Miku im Sabah Sena (Prof. Dr.) vjen nga Tirana me një grup biznesmenësh për të përfaqësuar Shqipërinë në një Panair Ndërkombëtar. Kur shkoj në DC, bëj shumë plane. Pata dëshirë të takoja Dr. Elez Biberajn, dhe kolegun Fiqiri Shahinllari. Kisha dëshirë të vizitoja Dr.Lefter Dakun dhe Dr.Pavli Mykerezin në Blaksburg, Virxhinia. I telefonova gazetarin amerikan Bob Eëb për të kaluar disa orë së bashku në DC. Ai më ftoi në Klubin Kombëtar të Shtypit 14th Street NË. Dhe të gjitha planet u realizuan siç desha vetë. Me gazetarin Bob Eëb kalojmë së bashku darkën në Klubin Kombëtar të Shtypit. Ai më tregon gjithshka dhe shkojmë tek salloni ku janë gjithë flamujt e kombeve. "Këtu i kemi të gjithë, edhe Falmurin Shqiptar..." më thotë Bob Eëb. "Tregoma pak atë shqiptarin..." i them. Kërkojmë e kërkojmë, por nuk e gjejmë dot. "Po këtu ka qënë, Egla Kaloshi nga Kruja më tha se këtu është, unë edhe nuk mbaj mend shumë, por ajo vajza nga Kruja më tha...Dhe e besova. Por nuk qënka. Më fal..." përpieq të shfaqësohej Bob Eëb, a thua ishte faj i tij. Natyrisht, më dhemb shumë që një vajzë e re krutane, nuk kishte mundur të njohte flamurin, por për të qënë i saktë kërkova të bisedoja me administratorin e Klubit. Ai erdhi dhe na konfirmoi që "Flamuri shqiptar mungonte..." Më dhemb aq shumë ai moment dhe babai im, që kurrë nuk ëndërroi Uashingtonin, erdhi me këngën e vet: "Ç'ke Flamur o' që rënkon...o... Jam plagosur brinjë më brinjë..."

U zgjova nga kujtimet e mia dhe e pyeta sërish njëriun që menaxhonte Klubin Kombëtar të Shtypit në DC: "A jeni i sigurt që nuk keni një Flamur Shqiptar në këtë sallë?" "Po, zotni, jam shumë i sigurtë, dhe më vjen keq..." më tha njeriu i pafajshëm në DC. "Ok, i thashë, unë jam shqiptaro-amerikan që jetoj në Mine-

sota. Dua t'u dërgoj një flamur nga Mineapolis ta ruani në këtë sallë, si simbol të një kombi të lashtë të Ballkanit dhe Europës... Do jetë dhurata ime për Klubin Kombëtar të Shtypit". Bob Eëb nuk mund ta mbante do gëzimin dhe kënaqsinë e atij momenti: "Shefqet, ky është moment i bekuar nga Zoti... Unë të solla këtu, sepse zëri im i brendshëm më tha. Shiko se çfarë momenti gjetëm..." Me lot në sy falenderova mikun tim.

Shkëmbeva informacion me Peter Hickman në DC dhe i premtova se sapo të kthehesha në Mineapolis, gjëja e parë do ishte ta dërgoja një Flamur Shqiptar në DC. Ai e priti me shumë gëzim këtë gjest dhe u ndamë për t'u takuar sërish përmes Falmurit Shqiptar.

Kur i tregova këtë histori një mikut im më tha shkurt: "Kot nuk more në telefon Ambasaden, që të kishte çuar 10 flamuj..." Jo, i thashë, një flamur nga Mineapolis në DC ka më shumë kuptim se një telefonatë në zyrat shurdhe të ambasadës... Dhe bëra dërgesën më të bukur postare: Një flamur nga Minneapolis në DC. Duke shkruar adresën e marrësit në hollin e Postës në Aeroport, që ka qënë edhe vendi im i parë i punës në SHBA, gjëmante kënga e babait tim: "Ç'ke Flamur o, që rënkon ooo... Jam plagosur brinjë më brinjë... oooo...39të mos ardhsh kurrë...Që na rrëzove flamurë... eeeee...oooo".

Në më pak se dy muaj nga DC mora një letër. Zoti Hickman ish-zëvendës president i Klubit Kombëtar të Shtypit, njoftonte ambasadorin Galanxhi në DC se "Zoti Meko na dërgoi një flamur shiptar nga Mineapolis dhe tashmë flamuri shqiptar qëndron përkrah flamujve të tjerë në lobin e këtij Klubi".

Unë u ndieva mirë që Flamuri ynë mbërriti në Klubin Kombëtar të Shtypit në DC. Bashkëqytetari im amerikan më njoftoi dhe falenderoi, por unë nuk dëgjova kurrë ndonjë fjalë nga ambasadori i vendlindjes sime në SHBA. Por kjo nuk ka rëndësi, rëndësi ka që kënga e babait tim për flamurin buçet në qënien time: "39të mos ardhsh kurrë...Që na rrëzove Flamurë...Ç'ke Flamur o që rënkon...Jam plagosur brinjë më brinjë... ooooo...eeeeee"

Këtë shtator që sapo shkoi, së bashku me bashkëshorten time, Alma Meko, njeriu që më ka falur fatet më të mëdha në këtë jetë, vizituam edhe Parisin. Shëtitëm cep më cep. Ime shoqe, kujtonte kohën kur në shtëpinë botuese "8 Nëntori" ku ajo punonte, Elena Kadare kthehej nga Parisi (në ato kohë të mbylljes sonë të madhe e të pashoqe) e u thoshte kolegeve: "Me Kadarenë pimë kafe tek kafe "Odesa"... Parisi është shumë i bukur..." Nuk e di por rastësia bëri të vetën. Ne ishim fqinjë me këtë kafe ku çifti Kadare pinte kafet në kohën e atëhershme të mbylljes sonë mëkatore... Ne shëtitëm dhe tek kafja pranë kopshtit Lukseburg, me dëshirë se mund të shihnim rastësisht çiftin Kadare, që banon aty pranë, por nuk që e thënë. Nën shoqërinë dhe bujarinë Gjroksatritit-Tropojan, të gazetarit Artan Kutra, gazetar në Radio- Francë, shëtitëm shumë monumente dhe perla pari-

siane. Diku Tan Kutra na tregoi se një luftëtar i shquar shqiptar, ishte huazuar nga Italia për betejat e Francës, por kishte patur fatin tragjik të vritej. Ishte sherri më i madh mes Francës dhe Italisë, se kush do të varroste këtë luftëtar gjenial me origjinë shqiptare. Italia kërkonte gjithshka, sikurse francezët kërkonin ta mbanin në tokën e tyre. (Ai ishte ushtar legjendar, jo mbret). Së fundmi dy kombet fqinjë ranë dakord në një zgjidhje: Franca mbajti zemrën e luftëtarit, Italia mori trupin. Kështu të dyja palët gjetën qetësi duke nderuar shqiptarin luftëtar të lavdishëm...

Më dhemb dhe ma gjallëroi kjo rrëfenjë e Artan Kutrës, ndërkohë krejt rastësisht kaluam në një rrugë që na përballi me Ambasaden Shqiptare. "Ja, o shqiptaro-amerikan, kjo është ambasada jonë...Atje në katin lart..Shikoje Flamurin tonë...". Tek unë në mënyrë elektrike erdhën vargjet e këngës së babit tim: "39të mos ardhsh kurrë...Që na rrëzove Flamurë... Ç'ke Flamur o që rënkon ooo... Jam plagosur brinjë më brinjë...ooo".

"Tani Kutra, a është ky famuri ynë zyrtar...?" e pyes. "Po ore, a nuk e shikon shqipen me dy krena..." Më thotë gazetari shqiptar në Francë, Artan Kutra.

Më dhemb aq shumë ajo që pashë. Iu afrova Artan Kutrës dhe i thashë:"Jemi mbretëri apo republikë, o Tan Kutra...Flamuri ka shenjë mbretërore mbi krena... Duket qartë, e retushuar...Duket si njollë.... Të dhemb një flamur me njollë...A e shikon?" Ai nuk mund t'u besonte syve: "Vërtet, ashtu është. Po ku të vajtën sytë xhanëm...Unë kam kaluar 100 herë dhe nuk e kam vënë re..." "Po më ra në sy njolla o Kutra. Një Flamur me njollë të dhemb..." i thashë. "E pse mërzhitesh, ja kanë fshirë përkrenaren e Skënderbeut..

Prap flamur është..." "Jo, Tano, nuk është flamur në shtëpi, është flamur në shtëpinë e shtetit. Dhe shteti seriozitetin e parë e ka tek simbollet. Në Amerikë nuk bëjmë shaka me flamurin..." Miku im, duke e ndjerë vete si ambasador u munda të justifikoj se lobi mbretëror është shumë i fortë në Paris e Francë dhe mbase është efekt i kësaj. Por mua më dhemb... Mbase në mes të Parsit ai flamur sërish valvitet i "retushuar" dhe masakruar. Ndaj më elektrizojnë vargjet e këngës së babait tim që u varros në Ditën e Flamurit 10 vjet më parë:" 39të mos ardhsh kurrë...Që na rrëzove Flamurë...Ç'ke Flamur o që rënkon heee...Jam plagosur o brinjë më brinjë...eeee"

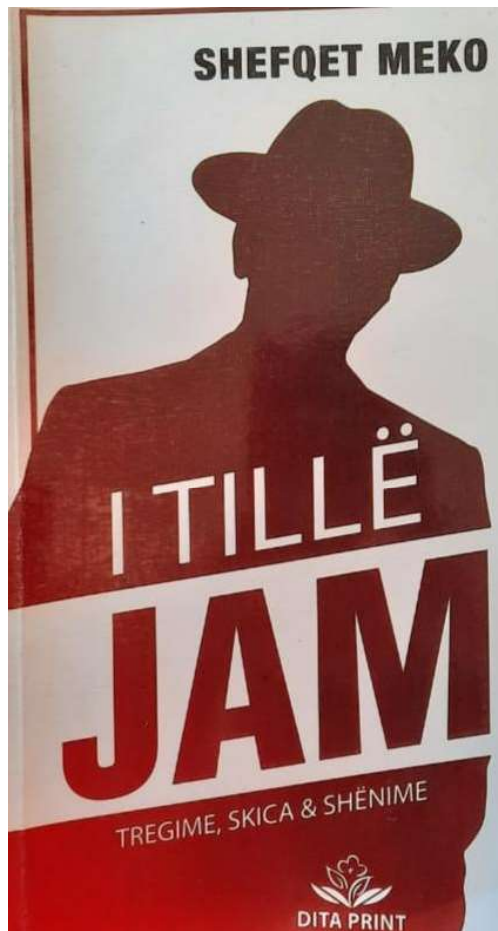
Këto dy rrrëfenjëza më gufuan nga brenda në këtë vigjilje të 100 vjetorit të Flamurit Shqiptar. Dhe ndërsa kënga e babait tim për Flamurin lodron brenda shpirtit tim, më poshtërojnë blegërimat e 1000 qingjave ... që dikush do t'i bëjë kurban në Tiranë.

Vijojë atë këngë, babai im i dashur. Këndoje fuqishëm nga thellësia e varrit tënd ku u kalle më 28 Nëntor, 2002: "...39të mos ardhsh kurrë/ Që na rrëzove Flamurë/ Ç'ke Flamur o që rënkon o.. Jam plagosur o brinjë më brinjë. ooo..."

Këndo babai im i dashur.Këndo në këtë 100 vjetor...Këndo për Flamurin. Unë të mbaj iso përmes lotësh... Mbase jo vetëm unë..

"...39-të mos ardhsh kurrë, Që na rrëzove flamurë..."

SHEFQET MEKO
Mineapolis, 17 Nëntor 2012

FJALA

Forcat e Armatosura krenohen me përparimet që ka bërë gruaja ushtarake

Gjeneral brigade Manushaqe Shehu

Në kuadrin e 50 vjetorit të Kursit të Parë të Oficerëve shqiptarë, Shoqata Kombëtare e Ushtarakëve në Rezervë të Shqipërisë në Bashkëpunim me Bashkinë e Tiranës në datën 4 tetor 2020, organizoi një aktivitet pranë Muzeut Historik Kombëtar për promovimin e librit “Oficeret shqiptarë ne rrjedhën e historisë” dhe filmi dokumentar “Ato janë të parat”. Në këtë aktivitet mori pjesë edhe gjenerale Shehu e cila mbajti fjalën: “Mbi vlerat e librit në dokumentimin e gruas shqiptare në historinë e Forcave të Armatosura”.

Më poshte fjala e saj.

Sot është një ditë e veçantë, jo vetëm për mua, por gjithë ushtarakët aktive dhe në rezervë e lirim, pse jo edhe për kolegët tanë ushtarakë meshkuj. Sot në sajë të punës vetëmohuese disavjeçare të dy ish ushtarakëve, zotit Kujtim Boriçi dhe zonjës Zana Jahollari, kemi të evidencuar e skalitur, jo vetëm emrat e femrave shqiptare, por edhe një pjesë të jetës së tyre nën uniformën e bukur ushtarake. Përgëzoj Shoqatën e Ushtarakëve në Rezervë, që krahas shumë aktiviteteve të tjera, organizon edhe këtë aktivitet shumë domethënës.

Unë sot nuk dua të flas si një gjenerale dhe si zëvendësues i Shtabit të Përgjithshëm të Forcave të Armatosura, por thjesht si njëra prej Jush, pasi secila nga ju për mundin e djersën dhe përkushtimin në vite në shërbim të atdheut, mund të ishte në këtë detyrë dhe me këtë gradë.

Në këtë takim ju sjell edhe përshëndetjet e SHSHPPFA, Gjeneralmajor Prof.Asoc. Bajram Begaj, i cili për shkak të angazhimeve nuk mundi të merrte pjesë.

Sot femrën ushtarake, ashtu si edhe dje e gjen kudo, në stërvitje në trajnim në auditorët e Akademisë së Forcave të Armatosura dhe të Akademive Ushtarake jashtë vendit. Atë e gjen ushtarake profesioniste në fushat dhe poligonet e stërvitjes, nën-officere dhe oficere gati në gjithë Shqipërinë, kudo ku ka reparte ushtarake. Atë e gjen në misione paqeruajtëse në Afganistan, në Letoni, në Sudanin e Jugut, në Përfaqësitë Ushtarake në Bruksel, në shtabet e NATO-s, por e gjen edhe si politikane në parlamentin shqiptar. Atë e gjen prefekte, atashë ushtarake, komandante të strukturave të ndryshme, atë e gjen në të gjitha gradat, përfshi edhe ato të larta e madhore, kolonele e gjenerale.

E ku nuk e gjen sot femrën ushtarake shqiptare, si ato që vijojnë karrierën ushtarake ashtu edhe ato që kanë dalë në rezervë dhe janë aktive në jetën shoqërore të vendit. Kudo është dora, mendja dhe fuqia e saj mendore e fizike.

Miratimi dhe zbatimi i “Planit të Veprimit të Barazisë Gjinore”, në mbështetje të rezolutës 1325 “Gruaja, Paqja dhe Siguria”, miratuar nga Ministri i Mbrojtjes, ka bërë që femra ushtarake aktive sot të përbëjnë rreth 14 % të personelit ushtarak të FA, me synimin për të arritur shifrën prej 15 %. Po ashtu miratimi i para disa muajve të dokumentit “Politikat dhe procedurat e mbrojtjes kundër ngacmimeve dhe ngacmimeve seksuale në punë”, tregon kujdesin e vazhdueshëm të

Pas Luftës së Dytë Botërore gratë ishin pjesë e Forcave të Armatosura në shumë vende, ku u bënë dhe prioritet të politikave dhe strategjive shtetërore për barazi gjinore. Shqipëria si vend anëtarë i Aleancës ka një përqindje të ndjeshme të grave me uniformë

Ministrit të Mbrojtjes, Znj. Olta XHAÇKA, ndaj femrave dhe në veçanti ndaj femrës ushtarake.

Unë jam një kolegia juaj e brezit të viteve 1984-1988. Secila nga ju ka se çfarë të kujtojë nga jeta ushtarake. Secila nga ju ka patur një idhull në jetë. E kush nga ne nuk dëshironte t'i ngjante komandantes Sheqere Mema, një oficere e spikatur e Forcave të Armatosura. E kush prej nesh nuk dëshironte të ishte si oficere Ilirjana Sulkuqi, një drejtuese e aftë, një motër dhe nënë për ne në atë kohë, por mbi të gjitha edhe një krijuese me talent të rrallë. Apo Lida Grazhdanit, e cila aq bukur e ka përshkruar jetën e femrës shqiptare në librin “Pesha dhe bukuria e uniformës”, Liljana Meros e kudo gjendur dhe sot aktiviste e shquar e Shoqatës së Ushtarakëve në Rezervë.

Por sot me siguri femrat ushtarake aktive kërkojnë të jenë si: kolonele Vehbie Kuti, aktualisht në shtabin e KFOR-it në Kosovë, nënkolonele Elsa Prasta në Përfaqësinë Ushtarake në Bruksel, nënkolonele Arta Dri-za, kampione dhe gjyqtare ndërkombëtare e sportit të shahut, kapiten Viola Hoxha dhe majore Valentina Korbi që sapo përfunduan misionin paqeruajtës prej një viti në Sudanin e Jugut, kapiteneve Elinora Metolli dhe Rudina Pina, që sapo kanë shkruar në mision, e plotë të tjera femra, të cilat kanë sakrifikuar çdo gjë për Forcat e Armatosura.

Sakrificat e femrës ushtarake shkojnë edhe me dhënien e jetës, siç ishte rasti i aktit sublim të “Dëshmoret të Atdheut”, nëntetares Zarife Hasanaj.

E shembuj të tillë patjetër që ka secila nga ju. Por le t'i kthehemi qëllimit për të cilën dy autorët Kujtimi e Zana na kanë mbledhur.

Libri “Gratë oficere në rrjedhën e historisë”, Volumi i dytë, është një përpjekje e lavdërueshme dhe një kontribut i veçantë i dy autorëve për të përmbledhur në një botim enciklopedik me vlera për gratë luftëtare dhe komandante në histori, e që shumë prej tyre dhanë jetën në periudha të ndryshme të historisë tonë kombëtare për lirinë, pavarësinë, ndërtimin, zhvillimin e ruajtjen e shtetit të pavarur e modern shqiptar.

Ka kaluar mbi gjysmë shekulli në Forcat e Armatosura që vajzat dhe gratë shqiptare kanë nisur studimet në Shkollën e Bashkuar dhe të përpjekjeve shumë vjeçare në ushtri. Këto ishin përfaqësues të një brezi që ecën në gjurmët e vajzave e grave trimëresha partizane, por edhe më parë që kishin rrëmbyer armët për mbrojtjen e vendit dhe çlirimin e tij.

Libri reflekton të gjitha gratë ushtarake që figurojnë si të tilla në të gjithë dokumentacionin e shtetit shqiptar. Ky volum i dytë i librit, është një botim i cili jep një ndihmesë dhe kontribut të madh në njohjen me jetën dhe veprimtarinë e gruas ushtarake në histori. Shpresoj se ky libër do të jetë një ndihmë për të gjitha institucionet shtetërore, për Ministrinë e Mbrojtjes, për kërkuesit e historianët, si dhe të gjithë familjarëve që kanë emrin e grave ushtarake që kanë bërë emër të mirë në histori dhe pasardhësit e tyre do të krenohen për veprën dhe luftën titanike të bëra nga gjyshet e nënat e tyre.

Praktika e ndjekur për hartimin e këtij libri, puna me materiale dokumentare, arkiva, puna kërkimore, pyetësorët, shtypi ushtarak, si dhe libra me temë nga Forcat e Armatosura, na sjellin një bibliografi të një

jetë të gjatë të pionierëve të para ushtarake që me guxim hapën rrugë dhe shtigje të reja për gruan shqiptare. Kjo përvojë ishte një dëshmi e emancipimit të saj, e cila me guxim dhe kurajo, me durim dhe këmbëngulje, me vullnet dhe pasion, bëri që ushtria të mësonte prej tyre.

Nëpërmjet faqeve të librit dalin personazhe të grave me uniformë në vite që me punën e tyre dinjitoze e integruan atë në ushtrinë shqiptare, duke bërë të për-bashkët pjesëmarrjen e tyre në pozicion të barabartë me burrat. Vajzat dhe gratë shqiptare u arsimuan dhe shërbyen në radhët e Forcave të Armatosura me dinjitet.

Libri është reflektim i një pune të gjatë e voluminoze të gruas ushtarake gati më shumë se gjysmë shekullor e cila ka qenë bashkudhëtare në historinë e Forcave të Armatosura duke lënë gjurmë të arta në të gjithë treguesit e gatishmërisë luftarake. Libri na jep të dhëna të reja ku bëhet evidentimi dhe njohja e vlerave të ushtarakës shqiptare, për të cilët deri më sot nuk kemi pasur të dhëna të plota.

Pavarësisht se libri është një renditje dhe klasifikim i emrave të grave ushtarake, por pas secilit emër qëndron një histori e madhe, një jetë aktive në shërbim të atdheut. Janë pikërisht këto vlera të mëdha njerëzore, ato që i japin kuptim historisë, ato që përbëjnë ngjarje të mëdha në jetën e një kombi e shteti, ato që evidencojnë rolin e gruas ushtarake në përcaktimin e zhvillimeve të rëndësishme historike të Forcave të Armatosura.

Historia e Shqipërisë, është histori lufte për mbijetesë, e përpjekjeve për të ruajtur dhe zhvilluar identitetin kombëtar, e sakrificave të mëdha për liri e mëvetësi, ku gruaja shqiptare dhe ajo luftëtare dhe ushtarake ka luajtur një rol parësor. Libri është historia e gruas ushtarake e këtij kombi.

Pas Luftës së Dytë Botërore gratë ishin pjesë e Forcave të Armatosura në shumë vende, ku u bënë dhe prioritet të politikave dhe strategjive shtetërore për barazi gjinore. Shqipëria si vend anëtarë i Aleancës ka një përqindje të ndjeshme të grave me uniformë.

Shqipëria dhe Forcat e Armatosura krenohen me përparimet që ka bërë gruaja ushtarake, ajo sot është më e sigurt, më e përparuar, më pranë familjes së madhe evropiane, e barabartë me gruan ushtarake të aleancës në NATO. Kjo është pjesë e meritës së tyre. Kjo na detyron që të jemi mirënjohës duke i vlerësuar për punën e tyre, duke ndjerë krenari për sakrificat e bëra në rrugëtimin e tyre nën uniformën ushtarake.

Në vijim të programit sot do të kemi rastin të ndjekim edhe filmin dokumentar “Ato janë të parat”, kushtuar 50 vjetorit të Kursit të Parë të Oficerëve shqiptarë. Me këtë rast dua të falënderoj iniciuesit e këtij filmi, Shoqatën Kombëtare të Ushtarakëve në Rezervë, në mënyrë të veçantë regjisorin e talentuar me shumë eksperiencë e të palodhur, ish ushtarakun Verdi Taken, i cili edhe pse këtë moshë të thyer po na sfidon me memorien dhe freskinë e mendimeve të tij artistike.

Duke përfunduar falënderoj të dy autorët e librit, organizatorët dhe ju uroj shkrime e libra të tjerë për ushtarakët në përgjithësi. Kush më tepër se vetë në ushtarakët mund të shkruajë historinë tonë!

PROFIL

Ish-partizani trim nga Dardha, i dekoruar me “Medaljen e Trimërisë” dhe Urdhërin “Ylli i kuq”

SELMAN ÇERPJA, ISH NXËNËSI I INTERNATIT TË KASTRIOTIT, PARTIZAN NË FLAKË TË BAROTIT

Nga Zaim Sefa

Dibra kreshnike, Dibra e Nëntë Maleve historike dhe heroike, gjithmonë, në shekuj me radhë, mot pas moti dhe brez pas brezi, ka dhënë dhe ka treguar prova guximi, trimërie dhe heroizmi të rrallë për çeshtjen kombëtare, për çlirimin dhe mbrojtjen e Atdheut dhe, kudo ku e kërkonte nevoja dhe interesi i vendit, kurdo dhe kudo ku ka luftuar, si në Grykën e Radikës, në Plavë e Guci, në Shkodër, Prizeren e Kolosjan, atje kanë derdh gjakun, kanë dhënë jetën; atje kanë lënë dhe eshtrat. Dhe, Dardha, si Mal i Nëntë Maleve të Dibrës, ka dhënë kontribut të spikatur dhe të shquar në historinë tonë kombëtare. Dardha ka lind e ka rrit djem, ka nxjerr burra trima, luftëtarë të paepur dhe prijës të shquar të luftës për liri; ka nxjerr burra të mençur e të zotët, që kanë përfaqësuar Dardhën e Dibrën, jo vetëm në kuvendet historik të Dibrës, por edhe më gjërë, edhe jashtë Dibrës, një midis të cilëve ishte edhe Misim Ahmeti (Çerpja), emrin e të cilit e mban një rrugë në qytetin e Durrësit dhe për të cilin, në një këngë të shkruar nga poeti Naim Plaku dhe të kënduar nga këngëtarë Sherif Dërvishi, thuhet:

*“Nxjerr martina flakë të kuqe,
Kush po i del në ballë k’saj kufte?!
Të lumtë dora, Misim Ahmeti!
Në krah ke Likën prej Shënllëshni,
Kazin, Hoxhën dhe Mustafën,
Osman Çajkrin edhe Kacën,
Selim Hysën e Lashkizës,
Besë- besë, krejt sh’pitë e Dibrës”.*

Ndërsa në një këngë tjetër kushtuar Misim Ahmetit, midis të tjerave, thuhet:

*“Në llogore e hëngri bukën,
Në istikame fjeti me pushkën.
Në mes armiqëve e ndizte zjarrin,
Me barut e çelte iftarin.
Kur vraponte në Maje të Karmës,
Gurët i thente me gisht të kames”.*

Misim Ahmeti ishte jo vetëm stërnip, por edhe bashkëudhëtar e bashkëluftëtar i Elez Isufit dhe Suf Xhelilit. Gjithmonë, kudo e kurdo, deri në vdekje, gjer në luftën e fundit e frymën e fundit, më 24 dhjetor 1924, ishte me ta, pranë tyre e krah përkrah tyre, ku dhe këtë luftë, bashkë me ta e përkrah tyre, edhe Misim Ahmeti derdhi gjakun, u plagos shumë rëndë, por e strehoi, e mjekoi dhe i shpëtoi jetën Lush Stojku.

Siç tregon Ismail Strazimiri në ditarin e tij dhe siç shkruan Haziz Ndreu në gazetën “Ushtima e maleve”, datë 24 tetor 1987, pasi ishte djegur tri herë nga serbët, më 1 gusht 1921 kulla e Misim Ahmetit, për të katërtën herë digjet e shkrumbohet nga mercenarët e Beogradit. Në këtë kullë katër herë të djegur e

Selman Çerpja

shkrumbuar nga shovinistët serb e mercenarët e tyre, por katër herë të ngritur dhe rindërtuar përsëri, më 10 nëntor 1926 lindi djali më i vogël i Misim Ahmetit, Selman Çerpja, i cili pati edhe tre vëllezët e pesë motra.

Selman Çerpja u lind në lagjen Zhugjerr të fshatit Lashkizë të Dardhës në Dibër. Ai lindi në një familje të madhe, të njohur, me shumë zë dhe emër, me rreth të madh miqësor, me shumë tokë në disa lagje e fshatra të Dardhës, si në Zhugjër, në Qa, Lashkizë, Tartaj e Zall-Dardhë, me ekonomi të mirë dhe stabilitet të qëndrueshëm ekonomik. Por ndonëse Selmani lindi në një familje me shumë zë dhe emër, fëmijëria e tij qe e vështirë për shkak të disa kushteve e rrethanave specifika të asaj kohe e të familjes së tij.

Ai u rrit në një ambient, ku gjallëronte shtëpia dhe mësoi vlerat e miqëve e miqësisë, të besës e besnikërisë,... I ati i tij, Misim Ahmeti, përveçse ishte burrë me shumë zë dhe emër, i shquar për atdeshuri e patriotizëm dhe për kontribut të madh për çeshtjen atdheut, ai ishte burrë i mençur dhe i ditur, ai e çmonte diturinë, shkollën dhe arsimin. Ndonëse pati ca rrethana personale e familjare të veçanta të vështira, Misim Ahmeti u kujdes dhe u përpoq në maksimum që të arsimonte fëmijët dhe dy prej tyre i arsimoi njëkohësisht. Daliun e çoi në shkollën fillore në Reç, ndërsa djalin e vogël, Selmanin arriti ta çonte në shkollë në Internatin e Kastriotit, që ishte një shkollë shumë cilësore, jo vetëm për atë kohë, por fama dhe reputacioni i saj ka ecur dhe ec me kohën, është përcjellë nga koha në kohë, deri në ditët e sotme. Kjo shkollë la gjurmë në arsimin shqip në Dibër, sepse përgaditi e formoi njerëz intelektualë, drejtues të aftë dhe ushtarakë të zotët. Selmani, përveç mësimi dhe kaligrafisë shumë të bukur të shkrimit, nga ajo shkollë mori kulturë dhe prej saj ruante kujtime e mbresa të veçanta, aq sa deri në fund të jetës së tij, ai kujtonte me shumë mall dhe nostalgji, jo vetëm emrat e mësuesëve dhe disa nga shokët e klasës e shkollës, por edhe detaje nga jeta shkollore, nga orët e mësimi, veçanrisht kujtonte kërkesat strikte të shkollës për seriozitetin, rregullin dhe disiplinën në shkollë.

Disa vite pas mbarimit të shkollës në Internatin e Kastriotit, në moshën 18 vjeçare, Selman Çerpja rrjeshtohet në radhët partizane, në brigadën e 18-sulmuese, ku ishte komisar Beshir Laçi, mik shtëpie i familjes së Misim Ahmetit, por ku, përveç partizanëve të tjerë, ishte edhe partizani ndër më të rinjtë e brigadës, Mehmet (Elezi) Hyseni nga Kraj - Reçi, i cili, disa vite mbas mbarimit të luftës dhe çlirimit të vendit, u martua me vajzën e vogël të Misim Ahmetit, motrën e vogël të Selmanit, Sulltanë Çerpen.

Ndonëse i ri në moshë, gjatë luftës Nacionalçlirimtare, ai u ballafaqua me shumë vështërsi dhe sakrificë, duke provuar dhe përballuar, jo vetëm mungesën e ushqimit dhe veshmbathjes, urinë, të ftohtin e lodh-

jen, por edhe rrezikun e jetës, duke parë vdekjen me sy, duke lidhur, mjekuar dhe transportuar shokët partizanë të plagosur, duke parë midis plumbash, duke tërhequr nga fusha e luftimit e duke varrosur shokët e vrarë, të rënë dëshmorë për lirinë e atdheut. Edhe nga lufta Nacionalçlirimtare, Selmani ruante kujtime të shumta dhe me shumë emocione tregonte vazhdimisht episode nga jeta partizane, nga pritë dhe ballafaqimet luftarake me nazistët gjermanë. Ai tregonte se kur niste e fillonte lufta, mjaftonte vetëm një krisëm dhe pas krismës së parë nuk kishte më as emocione, lufta ishte normale, nuk na bënin përshtypje as krismat, as plumbat, as gjaku, as plagët. Nuk kishim drojë e frikë, nuk trembeshim, nuk mendonim për veten, nuk na shkonte mendja tek rreziku, tek vdekja. Gjithashtu kishte kujtime e mbresa dhe tregonte detaje nga kontaktet e tij me ushtarë gjerman të zënë rob nga partizanët.

Pas mbarimit të luftës Nacionalçlirimtare dhe çlirimit të vendit, Selmani nuk u kthye në fshat, por për disa vite, nëntë vjet shërbeu në polici, kryesisht në rrethin e Tropojës. Ishin vite të një pune delikate e të vështirë, sepse koha dhe periudha menjëherë pas çlirimit të vendit, ishte dekadente dhe shumë e vështirë. Për shkak të lidhjes miqësore e familjare të familjes së tij me Cen Elezin, vëllai i madh i Selmanit, Idriz Misim Çerpja, në vitin 1946 u arrestua dhe u dënua me disa vite burg dhe konfiskim të pasurisë. Për këtë shkak, Selmani çmobilizohet dhe kthehet në fshat. Por fakti që kishte mbaruar shkollën në Internatin e Kastriotit e ndihmoi dhe u caktu shitës në dyqanin e shitblerjes në qendër të Zall-Dardhës.

Më pas, për shumë vite me radhë, Selmani, bashkë e nipin e tij Ali Çerpja, gjithmonë bashkë, pa u ndarë asnjëherë, punuan në rrethin e Mirditës, kryesisht në ndërmarrjen gjeologjike Rubik dhe në çdo zonë e sektor ku punuan, si në Rrënjollë, Kurbnesh, Përlat, etj., u dalluan për korektësi, punë të palodhur, dashamirësi, ...

Selmani, përveçse i respektuar nga njerëzit, me të cilët e lidhi jeta dhe puna, ai ka marrë edhe vlerësime të rëndësishme institucionale, shtetërore. Përveç disa mirënjohjeve të ndryshme, është dekoruar tri herë nga Presidiumi i Kuvendit Popullor, me urdhëra dhe medalje, si me “Medaljen e Trimërisë”, medaljen “10 vjetori i ushtrisë” dhe me Urdhërin “Ylli i Kuq”.

Për disa vite, Selmani banoi e jetoi në Klos, kur bëri një jetë aktive në organizatën e veteranëve të Klosit. Ndërsa vitet e fundit jetoi dhe banoi në Tiranë.

Lodhja, hallet, vështërsitë, mundi dhe mundimi, që pati dhe kaloi në jetë e në punë, iu shlyen dhe shpërblyen në pleqëri. Ai pati fatin dhe jetoi e kaloi një pleqëri të mbarë e të bardhë, pa vuajtje shëndetësore dhe pa dhimbje shpirtërore. Ai kaloi një pleqëri me shumë se të mirë, një pleqëri të bukur e të lumtur, i rrethuar nga dashuria dhe kujdesi e përkujdesi maksimal i familjes së tij të madhe e të gjërë, nga bashkëshortja, djemët e nuset, vazjat, nipat e mbesat. U nda nga jeta në vitin 2011, në moshën 85 vjeçare.

Ndoshta ishte rrjedhojë e mësimi, edukimit e formimit në shkollën në Internatin e Kastriotit, fakti që Selmani ishte korekt, i rregullut dhe shumë i kujdeshëm për ruajtjen e gjërave dhe materialeve të rëndësishme, sidomos dokumentave. Pas vdekjes së tij, në valigjen e tij personale u gjetën dokumente të tij, të ruajtura shumë mirë që nga viti 1952, 1953, 1955 e më vonë. Për periudhën 1950 - 1955 përveçse foto, u gjetën në gjendje shumë të mirë edhe certifikatat e motivacioneve të dekoratave të tij, që ai ka marrë nga Presidiumi i Kuvendit Popullor. Gjithashtu, pas vdekjes së tij, në portofolin e tij personal, u gjet edhe një foto e nipit të tij, Ismen Çerpja, i cili kishte vdekur në vitin 1974, pra atë fotografi e kishte ruajtur në portofol plot 37 vjet me radhë.

Selman Çerpja

DEKORIMI

Presidenti Meta dekoron kryetarin e shoqatës “Bashkimi i Përgjithshëm i Pensionistëve të Shqipërisë”

“MJESHTËR I MADH”, titull i merituar për kryepensionistin FAIK XHANI

Me rastin e Ditës Botërore të të Moshuarve, (1 tetor 2020) Presidenti i Republikës, Ilir Meta vlerësoi kryetarin e shoqatës “Bashkimi i Përgjithshëm i Pensionistëve të Shqipërisë”, Faik Xhani me Titullin e lartë “Mjeshtër i Madh”, me motivacionin: “Në vlerësim të dev-

otshmërisë dhe përkushtimit në të gjitha detyrat që ka kryer; për ndihmën e pakursyer në themelimin, drejtimin dhe funksionimin e disa organizatave joqeveritare në vendin tonë; si hulumtues serioz, publicist dhe autor e redaktor i disa librave me vlera artistike dhe publicistiko-letrare, si dhe për

kontributin e veçantë në ndihmë të pensionistëve të Shqipërisë dhe njerëzve në nevojë”.

Në ceremoninë solemne të dekorimit të zhvilluar në Institucionin e Presidentit të Republikës, në prani të përfaqësuesve të shoqërisë civile, drejtuesve të OBVL: kryetarit kolonel Myfit Guxholli, nënkryetarit Muharrem Gjoka, Sekretarit të Përgjithshëm Halil Rama, aktivistëve të mbrojtjes së të drejtave të të moshuarve, intelektualëve dhe gazetarëve, Kreu i Shtetit u shpreh se ky vlerësim ka një simbolikë të madhe sepse bëhet sot, në datën 1 Tetor, Ditën Botërore të të Moshuarve.

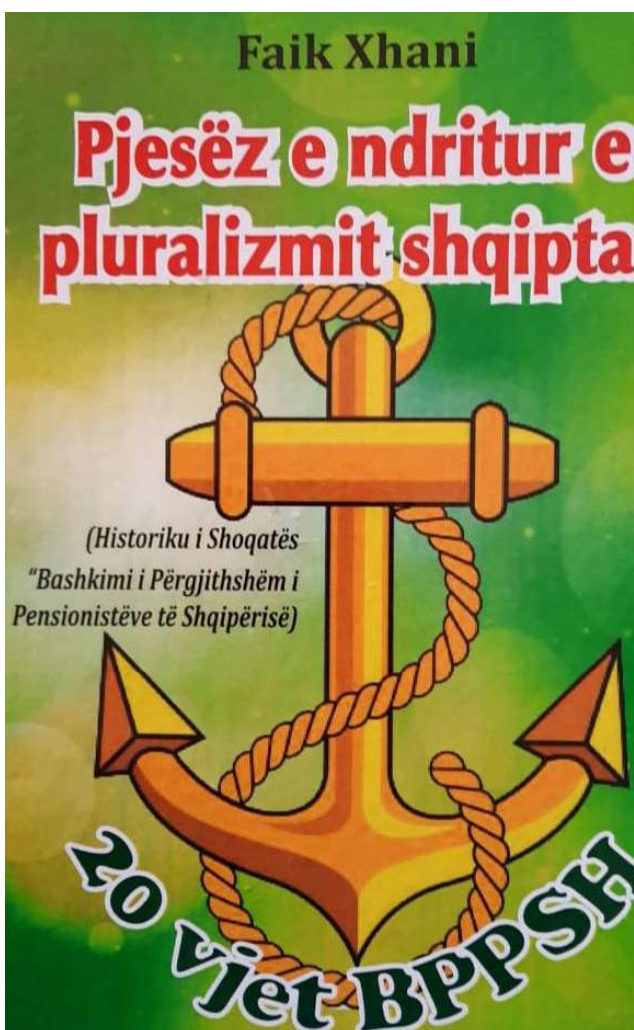
“Ky vit është i rëndësishëm, sepse shënon 30 vjetorin e Ditës Ndërkombëtare të të Moshuarve. Fatkeqësisht, ky përvjetor ndodh në një situatë emergjence, si COVID-19, që sjell rreziqe të mëdha, veçanërisht për moshat më të vjetra. Sot në botë kemi ndryshme

rrenjësores demografike, me një rritje të madhe të numrit të të moshuarve, numër i cili do të vazhdojë të rritet edhe në dekadat e ardhshme.

Zgjatja e jetës duhet parë si një mundësi e jashtëzakonshme, jo vetëm për të moshuarit, por edhe për familjet e tyre dhe për të gjithë shoqërinë. Ajo sjell mundësinë që të moshuarit të vazhdojnë të kontribuojnë në shumë mënyra si për familjen dhe për komunitetin”,- tha kreu i shtetit.

Më tej Presidenti meta theksoi se Z.Xhani është dalluar gjatë gjithë jetës së tij si veprimtar aktiv shoqëror, duke kryer me devotshmëri edhe detyra të ndryshme si nismëtar e kontribues për themelimin dhe funksionimin e disa shoqatave jofitimprurëse, që kanë ndihmuar fëmijët jetim, moshën e tretë dhe familjet në nevojë.

Kreu i shtetit përsëriti thirrjen drejtuar të gjitha institucioneve shtetërore, veçanërisht atyre të kujdesit shëndetësor, që të punojnë fort për përmirësimin e mirëqenies së të moshuarve.

Faik Xhani për punën e kryer mban titullin e lartë të vlerësimit: Nderi i Komunitetit, i organizatës së Veteranëve të LANÇ-it, i shoqatës “BPPSH” dhe i qendrës Kulturorë Artistike dhe Sportive “Nënë Tereza”.

Pas viteve ‘90, Faik Xhani ka dhënë një ndihmesë të veçantë në krijimin dhe drejtimin e disa OJQ-ve. E filloi me shoqatën e Jetimëve Mat, ku në sajë të bashkëpunimit me komunitetin e Botës Islame, mundësoi dhënie të 173 pensione për fëmijët jetimë deri në moshën 18 vjeç.

Nëpërmjet bashkëpunimit me shoqatën angleze “Ushqeni fëmijët” siguroi ndihma ushqimore e veshmbathje për gjithë komunat e Matit si dhe blerje me “lekë në orë” sipas nevojave të komuniteteve në shumën 115 mijë USD.

Nga viti 1997, Faiku u vendos me banim në Tiranë dhe ka drejtuar shoqatat: “Për Ardhmërinë Shqiptare”, “Sofra Shqiptare”, “Martirët e Policisë së Shtetit”.

Prej disa vitesh drejton shoqatën “Bashkimi i Përgjithshëm Vjues i Pensionistëve të Shqipërisë”.

Faik Xhani është autor dhe bashkëautor i 11 librave dhe kryeredaktor gazetës “Zëri i të moshuarve”.

EMIN DUNGA, “arkitetkti” popullor i Arrnit

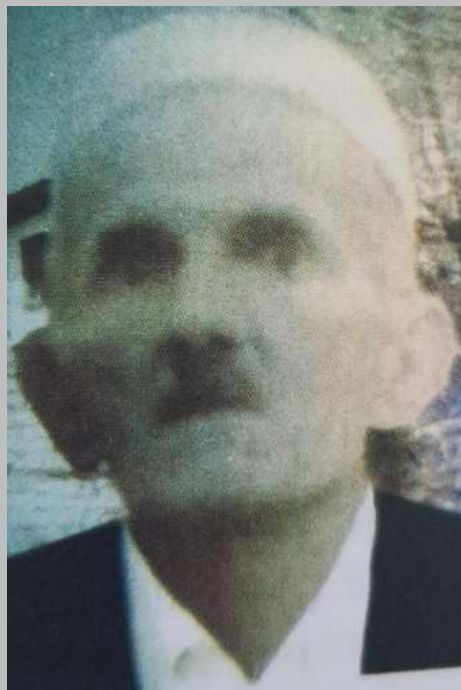
Pshuesi italian do ta vinte përballë togës së pushkatimit për faktin se kishte ndihmuar dhe strehuar Misto Treskën, por armori i moçëm Emin Dunga nuk do të frigohej. Me zgjuarsinë natyrale që e karakterizonte dhe me zotësinë e tij të spikatur ai do t’i kalonte rreziqet. Për këtë shfrytëzoi dhe përvojën e fituar gjatë kryerjes së detyrave të rëndësishme, që nga Malësia e Madhe në Kukës, Prizren, Gostivar etj, pasi kishte kryer kursin e nënoficerëve në kohën e Mbretërisë Shqiptare.

Stoik ndaj pushtuesve të huaj, armori Emin Dunga do të përkrahte Lëvizjen Antifashiste Nacionalçlirimtare, si propagandues dhe organizator i saj. Ai që ndër organizatorët e Kuvendit për mobilizimin e forcave që do të inkuadroheshin në formacionet partizane, kuvend në të cilin, një bashkëfshatar i tij do të shprehej se: “Lufta don djem dhe jo cullël!” E kështu e gjithë krahina u përfshi në luftën e Lavdishme Nacionalçlirimtare. Pas çlirimit situata ishte e vështirë edhe për shkak të analfabetizim-

it që zotëronte, por Emin Dunga do të ishte i gatshëm për cilindo që t’i lexonte letrën e një ushtari që i vinte me postë nga Kukësi, Kalisi, Lura, Reç e Dardha e deri nga Ymishti i Bajrakatari.

Emin Dunga që kishte lindur në vitin 1900 jetoj 71 vjet (vdiq më 1971) në Arrëz të Kukësit. Vetë emri i zonës “Arrëz” dëshmon mjeshtërinë e tij të punimit të arrëzave, ku çdo gur e vinte në vendin e vet, çdo brinjë e sistemonte të mos shembej, duke e bërë të dobishme për banorët e këtushëm. Së bashku me vëllezërit: Maliqin, Osmanin, Evoklin, do të përbënin një familje të kompletuar, me krojin, vijat, mullirin e blojes e rrugën deri tek stanet.

Emin Dunga ishte “arkitekt” popullor në jetën e grupit vëllazëror. Po ashtu ai ishte i kudogjendur në dobi të komunitetit në bashkëpunim dhe konsultim të përhershëm me bashkëfshatarët e tij: Has Doçi, Hysen Sula, Murat Kadriu, Kamer Dika etj. për të vendosur rregullat e radhët e punës sipas stimëve, për stanet apo për kararet e katundit. Ndaj dhe Ai kujtohet me respekt e nderim të veçantë

nga Familja dhe bashkëfshatarët e tij.
Zaim SEFA

LIBRI

Shënime për librin “Malli për Gjergjevicen” të autorit Liço Liçi

‘Vendlindja, një pasaportë që të ndjek pas ngado që të shkosh

Nga Liljana MUÇA

Kohët e fundit në një takim pune me anëtarë të shoqatës “Opari” më bie në dorë libri “Malli për Gjergjevicen” e autorit Liço Liçi, një përmbledhje poetike me krijime popullore. Libri ka në përmbajtje poemën “Për mall të vendlindjes” me plot 1.146 vargje, po ashtu 80 toponime, të cilat japin më së miri vlerat autoktone të vendlindjes. Në liber përshihet edhe një cikël krijimesh kushtuar secilit fshat të krahinës së Oparit më vecantite e tij, si edhe krijime për mjeshtrat e hershëm të përpunimit të gurit që me talentin e tyre bënë emër në krahinë të ndryshme të Shqipërisë, por edhe nëpër botë.

PROFILI KRIJUES

Liço Liçi i biri i Neimit dhe i xharies ka lindur në v.1955, në fshatin Gjergjevice të Oparit të Korçës. Pas viteve 90 kur në Shqipëri pati një shpërbërje demografike, për arsye ekonomike familja e Liços u vendos në Tiranë, por siç pohon edhe vetë ai, një pjesë e shpirtit të tij ka mbetur atje në fshatin e lindjes ku përballë qëndron hijerëndë Ostravica.

Ndërsa lexon dhe sytë rrëshkasin nëpër vargje, mendja e paraprirë nga vështrimi të shfaq një panoramë mahnitëse që të ngjall kureshtje për cilindo që nuk e ka parë ndonjëherë atë vënd, por që e imagjionon, sepse pema mjeshtrë e Licos ta jep këtë mundësi; ku nëpërmjet një tingëllimi melodioz si në kengët popullore degjon çak-çuket e çekanit dhe të daltës mbi gurin, dëgjon daullat e dasmave ku në ritmin e tyre luhet vallja e burrave dhe e grave veshur me kostumet tipike të krahinës, ndjen aromën e tërfilit në livadhe ku kullosin bagëtita, ndjen aromën e qumshtit të ngrohtë të sapo mjelur në kusitë plot e përplot, ndjen gëzimin e festave rituale me mish qingji pjekur në hell dhe me kupa dollish urimi për njëri-tjetrin.

Kur çdo krijuesi i bëhet rëndom ajo pyetja klasike se cili është burimi i frymëzimit të tij, poeti popullor Liço Liçi e jep me krenari përgjigjen për nënë Xharien. “Unë qysh në fëmijëri kam dëgjuar këngë dasmash të kënduara nëpër oda. Nëna kishte aftësinë ta hijeshonte më shumë një këngë me vargje të shtuara që tingëllonte embël në veshin tim. Unë mahniteja nga aftësia e saj, nga ëmbëlsia e fjalës që vinte tek unë si aromë trëndafili. Ndjeja dicka brënda meje, që shpërtheu kur në dorë mora daltën dhe kur në xhep mbaja blloqe për të hedhur fjalët e shpirtit....”

“O ti dritë e diellit/ O ti dritë e hënës/ Kush i lau në jetë/ Të gjitha borxhet e nënës?”

Kete mesazh te poetit rus Pushkin, sa gjithëpërfshirës, aq edhe personal, poeti Lico Lici përcjell sakrificat sublime të nënave për fëmijën, e si për rrjedhojë kushdo fëmijë ka detyrimin t’i vlerësojë ato sakrifica.

Poema hapet me një kredo madheshtie e krenarie bashkë për vendin e lindjes që të kujton si për analogji poetin anglez Xh.G.Bajron, aq të dashur për shqiptarët, kur ai zbret me anijen e tij në brigjet e Sulit.

“Nga Kulat zbret tatëpjetë, / Një grykë që të zë frika, / Papritur ballëpërballë, / Të dël Gjergjevice”.

Por duke shfletuar faqe pas faqeje, lexuesi gjen në poeme edhe motive Naimiane, të përceptuara keto në këndvështrimin individual të autorit.

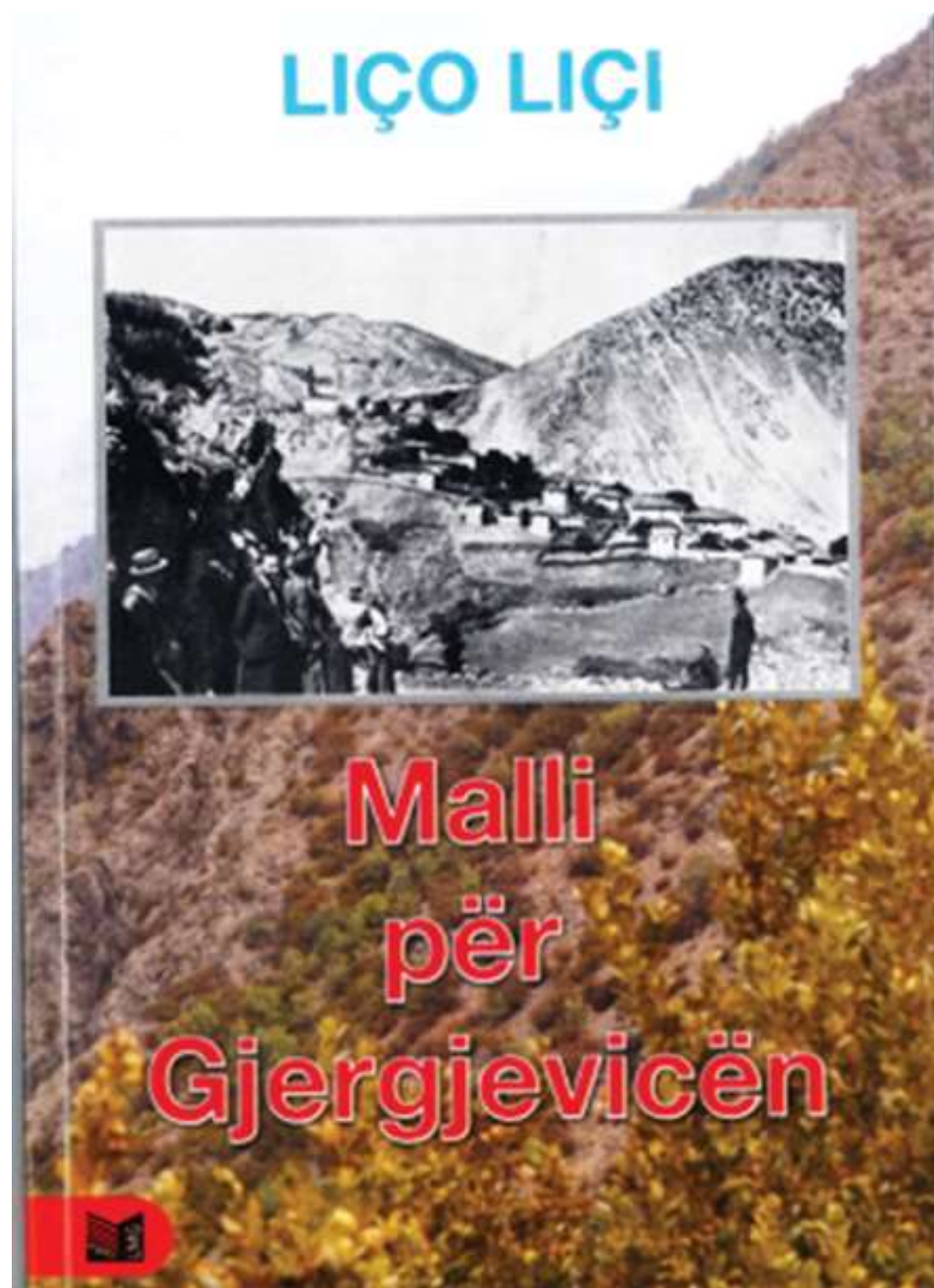
Kur delje te Rripa, / Në pyje, në brinjë, / Degjoni ne Korë, / Zile dhe këmborë.

Me ndjesinë e së bukurës janë dhënë të detajuar portrete burrash dhe grash gjergjevice, që te lënë të kuptosh dëlirësi, harmoni dhe paqe shpirtërore.

Burrat kapëdanë, / Gratë si sorkadhe / Gushën më gjërdanë, / Vallja punë e madhe / Cupat si thelleza, / Djemtë si luanë / Me qostek e tirqe / Baluket mënjëanë.

Po t’ia besh edhe një herë Liços ate pyetjen se nga kush e ka mesuar përpunimin e gurit, te thote: “.....Po zor që gjen oparak që nuk di të punojë gurin, por unë i kam kushtuar rëndësi si ta vendos atë në modeliimn e objektit që kam ndërmend të realizoj. Dhe kur ia kam arritur qëllimit jamë ndërë mirë shpirtërisht ashtu si kunder kur hedh në letër vargjet...”

Janë këto fjalë të thëna singlerisht që përcaktojnë profilin e tij krijues prej artisti, ku merr formë guri dhe të ngjall emocion fjalë. Jo pak punime guri kanë dorën dhe mendjen e Licos, jo vetëm në Opar, por edhe në mjaft krahinë të Shqipërisë; në ndërtime cezmas, pusesh e harqe portash, ka vendosur qoshe dhe ngritur shtëpi. Lico si cka gdhendur gurin me cekic e daltë duke e bërë atë të pëlqyer për syrin, ashtu ka gdhendur me fjalën e shpirtit portretet e bashkëfshatarëve të tij, të luftës, të punës, me besë, trimëri dhe bujari ngado ku punuan dhe bënë emër si gjergjevicarë. E kështu në sytë e mendjes së lexuesit, qoftë Suli, Gjerg-

jevica apo madje gjithë Opari sic e përshkruan edhe N.Naci që me klimën dhe bukuritë natyrore i ngjan një Zvicre të dytë, të jep imazhin e sekuencave të një filmi dokumentar ku pasi e ka parë si të tillë të pushton një ndjenjë krenarie dhe malli për vendin tënd.

Një perceptim kaq dinamik i jetës për fshatin e tij të lindjes, i ka kapërcyer kufijtë e moshës edhe më të hershme të autorit, të jep të kuptosh se ai i ka dëgjuar me interes ato histori, bëma trimërishe, tradita e doke, figura duarartë zanatlinjsh që jetuan e punuan me nder në atë truall toke që quhet Gjergjevicë.

Persa i perket stilistikës letrare autori ka përdorur më dendur figurën e krahasimit, epitetin dhe tek-tek personifikimin.

Krahasimet e gjetura perkojnë me harmoni me mjedisin. Ja disa të tillë: Si krahët e shqipes, si tepsit, vargmalet si jele kali, dielli që djeg si prush, uji si fildish, apo krahasimi i zgjatur; Natën me hënë, Gjergjevice ngjan si Stambolli. Sic thamë, autori i cili njeh mirë vendlindjen ku s’ka lënë arë, mal e lëndinë pa shkelur e ka sjell në vargje përmes

toponimeve të shumta si: Kulat, Kroj i Kovacit, Kroj i Jaces, Bregu i Gjinishit, Përroi i Hajdutit, Mocali i Madh, Qafa e Kumbullës, Qafa e Shullerit e dhjetra të tjera që indentifikojnë secili një ngjarje.

Kur e pyet se malli për Gjergjevicën, a është shuar sadopak vetëm përmes vargjeve për të. Vë buzën në gaz dhe përgjigjet: “Vargjet janë për te mos humbur dashurinë për vendlindjen, janë për t’ua lënë atë dashuri fëmijëve të mi e brezave të tjerë që do të vijnë. Unë kam rindërtuar shtëpinë atje dhe shkoj herë pas here.... bile krahas paisjeve të kohës, për t’i kthyer në një farë mase indentitetin e së shkuarës, kam shtruar qilimë të punuar në vegjë, postiqe të leshta dhe objekte dekorative mbi oxhak të asaj kohe, sic është një llampë me vajguri dhe poce të qelqtë, të cilën e bleva tani se fundi....”

Si përfundim i këtij shkrimi them, se ky akumulim vlerash që poeti popullor Lico Lici ka përjetuar, bejnë që sot e kësaj dite guri dhe fjalë të marrin frymë në krijimtarinë e tij. Ndërsa unë për veten time them se e kam parë Gjergjevicën përmes vargjeve të autorit edhe pse nuk e kam shkelur.

DEKORIMI

Presidenti i Republikës SH Z Ilir Meta i uron ditëlindjen e 100-të veteranit të OBVL-së, ish luftëtarit të Çetës partizane të Dibrës

Presidenti i Republikës z. Ilir Meta ishte të mërkurën më 21 tetor 2020 në Sukth për t'i uruar 100 vjetorin e ditëlindjes veteranit të LANÇ Hamit Balla. Në mjedisin e ngrohtë familjar, përveç njerëzve të familjes kishin ardhur dhjetra të afërm e miq të familjes Balla me tradita të lashta patriotike nga Hurdhë Muhuri i Dibrës. Presidenti Meta shoqërohej edhe nga drejtuesit e OBVL-së: Nënkryetari Muharrem Gjoka dhe Sekretari i Përgjithshëm Halil Rama.

Halil Rama

"22 Tetor 2020 në Sukth, në shtëpinë e veteranit shekullor të Luftës Antifashiste Nacionalçlirimtare, Hamit Balla, për t'i uruar jubileun e artë, 100-vjetorin e lindjes. I lumtur të kalonim momente festive në një mjedis të ngrohtë, së bashku me dhjetra të afërm e miq të familjes Balla, nga Hurdhë Muhuri i Dibrës, të shquar për tradita patriotike.

Rrallë ke mundësi të takosh një shembull kaq frymëzues personaliteti si Hamit Balla, ku të jenë jetësuar në mënyrë madhështore atdhedashuria, patriotizmi, fisnikëria, trimëria, mençuria dhe urtësia e dibranit.

Me memorie të kthjellët, si luftëtar i pamposhtur në Luftën e Dytë Botërore, ndamë shumë vlerësime për gjithçka ka ndodhur në Shqipëri këtë shekull dhe mësimet që duhet të nxjerrin gjeneratat e reja për të mos lejuar përsëritjen e gabimeve të së kaluarës.

Nuk pata kënaqësi më të madhe se të këndonim së bashku "Na këndojnë pushkët nëpër kulla" të rapsodit të madh dibran, Qerim Sula.

E festofsh shekullin e dytë të jetës tënde me shëndet të plotë e mbarësi, Hamit Balla", shkroi Presidenti i RSH SHT Ilir meta në faqen e tij në facebook menjëherë pas vizitës që bëri në familjen e veteranit Hamit balla në Sukth.

KUSH ËSHTË HAMIT BALLA

I edukuar me ndjenën e atdhedashurisë, Hamit Balla që kishte lindur në Hurdhë Muhurr të Dibrës më 19 tetor 1920, si edhe disa bashkëfshatarë të tij që aso kohe gjendeshin si argatë në

Hamit Balla, një shekull jetë në shërbim të komunitetit

Durrës, do ta priste me armë në dorë pushtuesin fashist më 7 prill 1939. Dhe nga ajo kohë, ai nuk do të shkëputej nga radhët e luftëtarëve që urrenin pushtuesin fashist. Madje që me krijimin e Çetës partizane të Dibrës të komanduar nga Haxhi Lleshi ai do të gjendej në radhët e kësaj çete.

Por mirënjohjen ai e nis pikërisht në kohën e fëmijërisë së tij, kur falë kontributit të prijësistit e filozofit popullor Dine Hoxha, në Hurdhë Muhurr ku ai ka lindur, më 1930 u ndërtua shkolla fillore, që i mundësoi të marrë njohuritë e arsimimit bazë. Me mbarimin e fillores Hamiti do të gjendej përkrah Dine Hoxhës për një kohë të gjatë, në të gjitha nismat e tij në dobi të komunitetit.

Në muzeun Historik të Rrethit Dibër, gjejmë të afishuara dy shtëpitë Bazë të Luftës Antifashiste Nacionalçlirimtare nga kjo krahinë, atë të Llan Devës në Hurdhë Muhurr, Haxis e Ramadan Hoxhës në Muhurr. Ndërkohë që e tillë ka qenë edhe shtëpia e Islam Miklit në Muhurr. Këto shtëpi qenë bërë strehë për partizanët si dhe burim i furnizimit të tyre me bukë, bulmet e veshëmbathje, veçanërisht për partizanët e Çetës së Dibrës dhe komandantin legjendar të saj, Haxhi Lleshin. Pikërisht një natë dimri të vitit 1942 në kullën e Llan Devës u gjend edhe djaloshi 22 vjeçar

Hamit Balla, i cili pasi dëgjoi thirrjen e komandantit Haxhi Lleshi, nuk u kthye më në shtëpinë e tij, ndonëse ishte djali i vetëm i saj, por iu bashkëngjiti radhëve të çetës së tij. Përfshirja e Hamit Ballës si edhe dhjetra muhurrakëve në Lëvizjen Çlirimtare vjen nga ndjenjat antifashiste dhe patriotike të tyre.

Kësisoj Hamit Balla gjatë viteve 1942 - 1943 ishte një nga partizanët aktivë të lëvizjes Nacional-Çlirimtare. Bashkëkohësit e mbajnë mend si një ndër luftëtarët e vijës së parë të frontit në betejat që ka zhvilluar Çeta e Dibrës dhe më pas në komandën e vendit deri sa Shqipëria u çlirua.

Por krahas "Statustit të veteranit të LANÇ-it ai mban dhe ndjehet krenarë edhe me dy Medalje Pune të akorduara nga Presidiumi i Kuvendit Popullor: E para e datë 7.5.1968, dekret nr.4393, "për kontributin e dhënë në hapjen e kanalit vaditës 14 km i gjatë, i cili do të vadisë 400 ha tokë të Fushë Muhurit", dhe e dyta, me dekret nr.4593, datë 20.11.1969, me motivacionin e drejtimit me kompetencë e përkushtim të këshillit popullor të fshatit.

Funksionin tejet të rëndësishëm për kohën, të kryetarit Popullor të fshatit Hurdhë Muhurr, Hamit Balla e ushtroi për 28 vjet rresht. Në kryerjen më së miri të kësaj detyre shoqërore ai

shfrytëzoi edhe përvojën si ish punëtor shembullor i minierës së Selenicës gjatë viteve 1953-1955, si dhe të shërbimit të detyruar ushtarak në moshë madhore.

Talentin dhe aftësitë organizuese e drejtuese ai do t'i demonstronte edhe në shmangien nga detyrimet e mbrojtjen nga penalizimi të atyre bashkëfshatarëve që për arsye të forta familjare nuk mund t'i u përgjigjeshin disa detyrave absurde të pushtetit të asaj kohe. Ndaj edhe sot në moshën 100 vjeçare respektohet e nderohet nga bashkëfshatarët e tij, në vendlindje por edhe këtu në Sukth ku jetojnë e punojnë aktualisht.

Me të njejtën përgjegjësi e përkushtim do të vijonte Hamiti edhe për 13 vjet të tjera, derisa doli në pension, në ish-minierën e mermerit, për shkatërrimin e së cilës nga eksponentë të papërgjegjshëm në këto vite të tranzicionit të tejzgjatur ai ndjen keqardhje të thellë.

Hamit Balla mbushi plot 100 vjeç. Familjarët, miqtë dhe të afërmit krenohen me jetën, mendjen dhe veprën e këtij vigani, luftëtar e patriot, pjesëmarrës me armë në dorë në Luftën e lavdishme Antifashiste Antifashiste Nacionalçlirimtare, ish-pushtetari më jetëgjatë vendor i vendlindjes së tij dhe i urojnë atij jetë sa më të gjatë me shëndet të plotë e mendje të kthjellët.

